

Torsdagen den 17 mars

Kl. 14.00

*Om en enhetlig
organisation för
skyddat arbete*

§ 1 Justerades protokollen för den 9 innevarande månad.

§ 2 Om en enhetlig organisation för skyddat arbete

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Järfälla (s) den 28 februari anmälda fråga. 1976/77:290, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Järfälla har med hänvisning till betänkandet (SOU 1975:82) Organisation för skyddat arbete frågat mig när regeringen kommer att lägga fram ett förslag i frågan till riksdagen samt om jag delar löntagarorganisationernas mening om hur reformen bör genomföras.

I betänkandet Organisation för skyddat arbete föreslogs en enhetlig organisation för verkstäder för skyddat arbete, hemarbete, kontorsarbetscentraler och vissa industriella beredskapsarbeten. Betänkandet har remissbehandlats.

Arbetet med en proposition i ämnet har påbörjats i regeringskansliet. Vi planerar att förelägga riksdagen förslag i frågan under maj månad i år. Vid utformningen av regeringens förslag kommer självfallet löntagarorganisationernas synpunkter att beaktas.

Herr NILSSON i Järfälla (s):

Herr talman! Låt mig först tacka arbetsmarknadsministern för svaret, även om det kunde ha varit entydigare på vissa punkter.

Bakgrunden till den här frågan är att de fackliga organisationerna sedan flera år tillbaka ansett den skyddade verksamheten utgöra en viktig resurs i vår arbetsmarknadspolitik genom att bereda särskilt utsatta människor en plats i arbetslivet. Därigenom har vi kunnat sysselsätta ca 16 000 personer i skyddad verksamhet, vartill kommer ett par tusen i industriella beredskapsarbeten och ungefär lika många vid kontorsarbetscentraler.

I olika omgångar har den skyddade verksamheten varit föremål för utredning. När det gäller huvudmannaskapet, som i dag ligger på olika händer, föreslogs år 1972 att skyddade verkstäder och kontorsarbetsplatser skulle höra under landstingen. Det förslaget avvisades vid remissbehandlingen av ett flertal instanser, bl. a. av Landsorganisationen och andra löntagarorganisationer, av Kommunförbundet, Landstingsförbundet, arbetsmarknadsstyrelsen och statens handikappråd.

Det genomgående argumentet mot den här lösningen av frågan om huvudmannaskapet var att skyddat arbete i första hand är en del av samhällets sysselsättningspolitik, vars grundläggande tanke är rätten till

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om en enhetlig
organisation för
skyddat arbete*

arbete för alla. Med hänsyn till att staten även i övrigt har det främsta ansvaret för sysselsättningspolitiken anfördes att staten också borde vara huvudman för den skyddade verksamheten. Man avvisade framför allt tankar på att den skyddade verksamheten främst skulle motiveras utifrån sådana vårdpolitiska och socialpolitiska utgångspunkter som huvudsakligen ligger bakom landstingens övriga verksamhet.

Mot bakgrund av den här starka remissopinionen tillsatte den socialdemokratiska regeringen en ny utredning, främst för att se över huvudmannaskapet och organisationen. Den nya utredningen, den s. k. OSA-utredningen, föreslog en enhetlig företagsbildning för de tre verksamheterna genom särskilda stiftelser, ägda av staten och landstingen gemensamt. Finansieringen skulle ske genom en arbetsgivaravgift.

Nästan alla remissinstanserna – det gällde alla löntagarorganisationerna, Svenska arbetsgivareföreningen, arbetsmarknadsstyrelsen, Kommunförbundet, Landstingsförbundet och handikapporganisationerna – anslöt sig till utredningsförslaget. Enda undantaget utgjordes av enstaka borgerliga reservanter i bl. a. Kommunförbundet. Den förra regeringen deklarerade sin avsikt att genomföra förslaget.

Den nya regeringen har ännu inte gett något besked om hur man ställer sig till OSA-utredningens förslag. Det har dock i olika sammanhang framkommit att regeringen inte skulle ha för avsikt att genomföra förslaget. Nu finner jag av arbetsmarknadsministerns svar att en proposition är att vänta. Vad som är viktigt i det sammanhanget är att man beaktar de förslag som OSA-utredningen framlade.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Jag delar utredningens bedömning att verksamheterna bör samordnas. I det instämmer också en enig remissopinion. Det har varit olyckligt att utbyggnaden av verksamheten hittills kommit till stånd utan någon övergripande samordning. Splittringen har hämmat utbyggnadstakten. Vi har fått en betydande regional obalans i fråga om tillgången på skyddat arbete, och det har missgynnat grupper av arbetshindrade.

Jag delar Gunnar Nilssons värdering att den skyddade sysselsättningen i första hand är ett viktigt arbetsmarknadspolitiskt instrument. Den är en del av samhällets omsorg för att värna alla människors rätt till arbete. Den är inte och får inte betraktas som en sämre sorts arbete. Verksamheten bör utformas och bedrivas så att skyddat arbete ger de arbetshandikappade möjligheter att ta steget över till det som ibland kallas "den ordinarie produktionen". Därför är det viktigt att skyddad verksamhet drivs på sådant sätt och i sådana former att den så långt som möjligt kan likna det övriga arbetslivet.

Herr NILSSON i Järfälla (s):

Herr talman! Jag är tacksam för de flesta förtydligandena och understrykandena som arbetsmarknadsministern gjort. Låt mig emellertid peka på något som är viktigt i sammanhanget och som vi menar måste

beaktas, nämligen frågan om ett enhetligt huvudmannaskap. Så länge den frågan inte är löst tror vi inte heller att den skyddade verksamheten får den stabilitet och gör den stora nytta i arbetsmarknadspolitiskt hänseende som vi önskar.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om tillämpningen.
av främjandelagen*

§ 3 Om tillämpningen av främjandelagen

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara fru Lantz (vpk) den 17 februari anmälda fråga, 1976/77:267, och anförde:

Herr talman! Fru Lantz har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att främjandelagen i fortsättningen skall komma att tillämpas.

Främjandelagen tillämpas redan i dag, t. ex. när det gäller reglerna om varsel vid driftsinskränkning samt inskränkningarna i rätten att sluta avtal för begränsad tid.

Vad fru Lantz avser med sin fråga är dock något annat; nämligen de regler som återfinns i lagens 7-13 §§ och som anger ett antal tvångsåtgärder som kan vidtas för att främja anställning av äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga. Lagens grundläggande tanke är dock att arbetsmarknadsmyndigheterna i dessa frågor skall samverka med arbetsgivare och fackliga organisationer. Anpassningsgrupperna har skapats bl. a. för detta ändamål. Verksamheten med anpassningsgrupper är under uppbyggnad. Det finns f. n. ca 6 000 grupper i vilka uppskattningsvis 30 000 människor är engagerade. De erfarenheter vi hittills har fått av anpassningsgruppernas verksamhet är övervägande goda.

Främjandelagen förutsätter således frivillig samverkan mellan berörda parter. Om någon arbetsgivare skulle undandra sig sådan samverkan och lösningar i samförstånd därför inte uppnås, ger lagen dock länsarbetsnämnderna vissa möjligheter att efter överläggning meddela arbetsgivaren anvisningar om vilka åtgärder denne bör vidta.

Om en arbetsgivare inte följer lämnade anvisningar, skall länsarbetsnämnden hänskjuta ärendet till arbetsmarknadsstyrelsen, som i sista hand kan förordna att arbetsgivaren inte får anställa andra arbetstagare än dem som arbetsförmedlingen har godtagit.

Inget ärende har ännu förts vidare på detta sätt. Jag ser det främst som ett tecken på att lösningar i samförstånd i allmänhet har kunnat uppnås.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Först ber jag att få tacka för svaret.

En grundläggande rättighet är rätten till arbete. Det innebär inte bara en rätt till sysselsättning utan också en rätt att delta i arbetets gemenskap och samhällsbyggandet. Men många människor förvägras den rätten i dag. Inte minst förvägras de handikappade den rätten.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om tillämpningen
av främjandelagen*

Över 20 000 handikappade söker varje månad arbete på förmedlingarna runt om i landet. Men bara 2 % lyckas få arbete. Av de synskadade i arbetsför ålder har bara 18 % arbete. Det här är skrämmande siffror.

Trygghetslagarna kan förstås på sikt medföra att utslagningen minskar. Men problemet är akut för de många unga handikappade som inte fått något fotfäste på arbetsmarknaden. Därför krävs det omedelbara åtgärder för att ge dessa människor arbete. Det är väl inte ur några aspekter, herr Ahlmark, försvarbart att vi i dag har 25 000 förtidspensionerade som är under 30 år?

Anpassningsgruppernas arbete är av mycket stor betydelse. Men grupperna har hittills mest sysslat med omplaceringar inom företagen. Anpassningsgrupperna borde kunna ställa direkta krav på arbetsgivarna att följa den s. k. främjandelagen, som säger att arbetsgivarna vid nyanställning är skyldiga att anställa också handikappade. Arbetsförmedlingarna fungerar mer eller mindre som serviceorgan för företagen och uppfyller alltför litet de skyldigheter man har mot de handikappade. Den 1 januari i år trädde nya bestämmelser i kraft när det gäller den halvskyddade verksamheten. De innebär att arbetsköpare som anställer en handikappad får pengar till en stor del av dennes lön från statskassan.

Det är med lock och pock, herr talman, man försöker förmå arbetsköparna att bereda de handikappade arbete. Det borde vara en skyldighet för företagen att bereda dessa människor arbete.

Ingen länsarbetsnämnd har använt lagens möjlighet att tvinga företagen att anställa människor, säger herr Ahlmark. Och det är riktigt. Han ser detta som positivt. Men det tycker jag är ett skrämmande nonchalant synsätt. Det är på tiden att man börjar använda främjandelagen som den är menad att användas. Det blir förstas konfrontationer med arbetsgivarna, som helst vill ha arbetskraft ur det s. k. A-laget. Men både arbetsförmedlingarna och anpassningsgrupperna har ju hela riksdagens och regeringens stöd genom denna lagstiftning, och det borde mer än väl räcka till för att sätta människornas behov av arbete före företagens rop på elitarbetskraft.

Herr Ahlmark borde ta tillfället i akt att deklarerat att han stöder främjandelagen, och som regeringens representant påbjuda att den skall användas. Han borde inte vara nöjd med att den inte används – för det är det som sker. Siffrorna visar ju på att den här lagen satts ur spel. 20 000 söker varje månad arbete. 2 % får arbete.

Tycker herr Ahlmark inte att det är på tiden att arbetsförmedlingarna och anpassningsgrupperna ges direktiv och uppmanas att använda främjandelagen och att de ges resurser för det? Det här är förhållanden som man inte kan blunda för och vara nonchalant inför.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Det är alldeles självklart att man inte kan vara nonchalant inför den här frågan. Det är därför anpassningsgrupperna har byggts upp och främjandelagen har antagits. Det är utomordentligt väsentligt att ar-

betshandikappade ges möjligheter att få ett arbete som passar dem. Det är också väsentligt att så många som möjligt får arbeta på den öppna arbetsmarknaden. Och det är ju det som främjandelagen syftar till.

För den handikappade som får en arbetsplacering till följd av att sanktionsmöjligheterna utnyttjats kan utgångsläget i det nya jobbet inte vara helt problemfritt. Han eller hon har ju då anställts mot arbetsgivarens direkta önskan. Och det är för att inte sätta människor i den situationen som arbetsmarknadsmyndigheterna i det längsta undviker tvingande åtgärder och i stället väljer frivillighetens väg.

Men jag tycker ändå att det är naturligt att som fru Lantz fråga sig varför främjandelagens sanktionsmöjligheter aldrig har utnyttjats. Och jag har svårt att tro att sysselsättningsutredningen kan undvika den frågan i samband med att den utreder möjligheterna att förbättra de handikappades ställning på arbetsmarknaden.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! De siffror som figurerar i pressen ganska ofta och som också är belagda borde väl göra herr Ahlmark uppmärksam på att någonting måste ske nu. Det finns redan en lagstiftning som i sig har ett tvång inbyggt; det är bara det felet att man inte använder den. Men använder man lagen till fullo och så som lagstiftarna – och herr Ahlmark – har varit med om att besluta behövs det inga ytterligare åtgärder. Det räcker med den lagstiftning som finns, men då måste den också användas!

Därför vill jag ånyo veta: Vad tänker herr Ahlmark göra för att få i första hand arbetsförmedlingarna och anpassningsgrupperna att använda den här lagen? Det är ju det som behövs.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! I lagen finns en klart angiven tågordning. Enligt den kan länsarbetsnämnden och AMS fatta beslut om steg för steg alltmer långtgående åtgärder, som kan riktas mot arbetsgivare när de inte gör vad som rimligen bör kunna krävas för att bereda anställning åt äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga. Andra arbetsgrupper omfattas inte av lagen.

Jag förutsätter att länsarbetsnämnderna överväger de åtgärder som lagen avser, om en arbetsgivare undandrar sig samverkan med arbetsförmedlingen i anpassningsgruppen.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Det är ju det som länsarbetsnämnderna inte har gjort! De har möjligheten att tvinga företag att anställa även handikappade, eftersom man skall se på hela befolkningsstrukturen när man bedömer personalsituationen vid ett visst företag. Men inte en enda länsarbetsnämnd har använt lagens tvingande åtgärder, som ger rätt att kontrollera bl. a. personalsammansättningen. Det är det som är så farligt och som medför att handikappade personer i denna situation står sig

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om direktiv till den
förlikningskommis-
sion som utses med
anledning av att
förhandlingarna
mellan SAF och
LO-PTK strandat*

slätt. Det gör att arbetsförmedlingarna är mer serviceorgan för företagen och mindre arbetar med att söka bereda handikappade arbete. Detta är beklagligt, och det är därför som jag frågar vad man skall kunna göra åt det här.

Jag har inte fått något svar av herr Ahlmark. Det är också beklagligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om direktiv till den förlikningskommission som utses med anledning av att förhandlingarna mellan SAF och LO-PTK strandat

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Ingemund Bengtssons* i Varberg (s) den 10 mars anmälda fråga, 1976/77:306, och anförde:

Herr talman! Herr Ingemund Bengtsson i Varberg har frågat mig om jag är beredd att klargöra för förlikningskommissionen det olämpliga i att framlägga ett medlingsförslag som leder till att av riksdagen beslutade sociala förmåner försämras för löntagarna.

Förhandlingarna mellan Svenska arbetsgivareföreningen och LO-PTK strandade på eftermiddagen den 9 mars. Vid en uppvaktning hos mig på kvällen samma dag överlämnade LO och PTK en skrivelse vari begärdes att en medlingskommission skulle tillsättas. En sådan tillsattes vid regeringssammanträdet påföljande förmiddag.

Enighet rådde mellan berörda parter om formerna för tillsättandet av kommissionen och sammansättningen av den. Denna enighet innefattade också hur löntagarorganisationernas i skrivelsen framförda krav skulle vidarebefordras till kommissionen. Jag har i enlighet därmed överlämnat LO-PTK:s skrivelse till förlikningsmännen och för dem understrukit den vikt som organisationerna tillmäter de i skrivelsen framförda synpunkterna. Även en senare till regeringen inkommen skrivelse från Svenska arbetsgivareföreningen har överlämnats till kommissionen.

Jag noterar att herr Bengtssons fråga inte gäller huruvida s. k. direktiv till kommissionen skall lämnas. Frågan gäller i stället regeringens inställning till förslag som leder till att av riksdagen beslutade sociala förmåner försämras för löntagarna. Kommissionen har fullt klart för sig att regeringen inte har för avsikt att föreslå en försämring av lagstiftade sociala förmåner.

Herr INGEMUND BENGTTSSON i Varberg (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Min avsikt med frågan var självfallet att få veta om herr arbetsmarknadsministern i de direktiv som ändå måste finnas för medlarna klargjorde att deras uppgift är att medla i arbetstvist och inte att ta upp frågor om lagstiftningen.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om direktiv till den
förlikningskommis-
sion som uses med
anledning av att
förhandlingarna
mellan SAF och
LO-PTK strandat*

Det är ju en alldeles unik händelse som har inträffat i år. Tidigare har det inte funnits anledning för en regering att över huvud taget diskutera den här sortens direktiv till en medlingskommission, eftersom tvisterna alltid har gällt sådant som hör avtalen till, lönevillkor och allmänna avtalsfrågor. I år är situationen alltså helt unik, och jag hoppas att herr Ahlmark har uppmärksammat detta. Det är nämligen första gången som arbetsgivarna kräver att löntagarna genom avtal skall acceptera försämringar i av riksdagen beslutade reformer. Sådant har aldrig hänt tidigare. Det är klart att om vi från socialdemokratiskt håll haft regeringsansvaret, hade vi talat om för Arbetsgivareföreningen att det är alldeles meningslöst att föreslå sådana försämringar, och vi hade självfallet inte låtit det ingå i medlingskommissionens uppdrag att ägna sig åt sådana frågor.

Nu säger arbetsmarknadsministern att regeringen har gjort fullt klart för kommissionen att den inte har för avsikt att föreslå en försämring av de lagstiftade sociala förmånerna. Men på vilket sätt har det kommit till uttryck? Vi får veta av arbetsmarknadsministern att brevet från personalorganisationerna har överlämnats till förlikningskommissionen, men Arbetsgivareföreningens brev har behandlats på samma sätt. Kommissionen har alltså fått båda de här breven utan någon kommentar från regeringen.

Får jag nu tolka herr arbetsmarknadsministern så, att hans svar här är ett besked till Arbetsgivareföreningen att det inte kan bli tal om att föreslå sådana förändringar som den har begärt? Då förstår jag inte varför inte arbetsmarknadsministern gav det beskedet till löntagarorganisationerna och på en gång sade, att det aldrig blir tal om att medlingskommissionen skall syssla med lagstiftningen, för det är riksdagens angelägenhet.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Jag har ju gett ett fullständigt klarläggande svar i dag: "Kommissionen har fullt klart för sig, att regeringen inte har för avsikt att föreslå en försämring av lagstiftade sociala förmåner." Naturligtvis har jag i mina kontakter med medlarna också understrukt den synpunkten.

Det här har sagts offentligt vid flera tillfällen. Redan när SAF i höstas lade fram förslag gjordes uttalanden med det innehåll av flera statsråd. Socialministern sade att han inte var beredd att medverka till att det blev dyrare att vara borta från jobbet på grund av sjukdom. Budgetministern förklarade sig vara kritisk mot SAF:s utspel angående ändring av sjukförsäkringen. Ekonomiministern framhöll att det strider mot alla humanitära och solidariska synpunkter, om man försvårar för människor som är sjuka att vara lediga, och slog fast, att det alltså aldrig kan bli fråga om någonting sådant.

I samband med tillsättandet av förlikningskommissionen har jag själv

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om direktiv till den
förlikningskommis-
sion som utses med
anledning av att
förhandlingarna
mellan SAF och
LO-PTK strandat*

gjort uttalanden med samma innebörd. Det kan alltså inte råda något som helst tvivel om var regeringen står i den här frågan.

Herr INGEMUND BENGTTSSON i Varberg (s):

Herr talman! Jag noterar naturligtvis med glädje och tacksamhet att herr Ahlmark säger att det inte råder minsta tveksamhet på den här punkten; hans klargörande kom, som han själv sade, i dag.

Jag hade självfallet aldrig ställt frågan, om personalorganisationerna hade fått det rimliga beskedet när de uppvaktade arbetsmarknadsministern att medlingskommissionen icke skall syssla med dessa lagstiftningsfrågor. Det är alldeles riktigt att jag blev mycket förvånad över att arbetsmarknadsministern inte gav ett klart besked redan från början just med hänsyn till det han sade här i dag. När Arbetsgivareföreningen ville slopa helgdagar var ju kyrkoministern raskt ute och slog vakt om dem, och socialministern fällde mycket riktigt det yttrande som herr Ahlmark här erinrade om. Men då hade det varit rätt rimligt att man sagt till medlarna och till personalorganisationerna att det denna organisation inte vill att man skall förhandla om, det skall ni inte förhandla om; ni skall syssla med löne- och avtalsförhållandena och inte med lagstiftningen.

Är det nu så att herr Ahlmark har sagt bestämt ifrån till SAF att det blir ingenting av den här ullen, då är jag helt nöjd med svaret. Annars hoppas jag att SAF läser vad herr Ahlmark har sagt i dag.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Några direktiv har inte tidigare, åtminstone inte i modern tid, givits till någon medlingskommission. Det viktiga är ju att regeringen fastlägger sin hållning i de frågor som statsmakterna direkt reglerar, alltså lagstiftningsfrågor. Det har medlemmar av regeringen gjort vid flera tillfällen.

En socialdemokratisk tidning, Örebro-Kuriren, har sagt att jag som arbetsmarknadsminister "varken kan eller bör skriva in denna beställning i några direktiv till kommissionen" – det skulle "kunna uppfattas som en inblandning i vad som är en angelägenhet för arbetsmarknadens parter". Detta om de s. k. direktiven.

Men vad gäller de frågor som direkt beslutas av riksdagen så har nu och tidigare regeringen gjort fullt klart var den står. Kommissionen har fullt klart för sig att regeringen inte har för avsikt att föreslå en försämring av lagstiftade sociala förmåner.

Herr INGEMUND BENGTTSSON i Varberg (s):

Herr talman! Nu är det inte helt riktigt, herr Ahlmark, att man tidigare inte har lämnat direktiv till en medlingskommission. Det har t. o. m. jag gjort genom att tala om vad en medlingskommission skulle syssla med. Under konflikten mellan tjänstemännen och arbetsgivarna förra våren var man öense om vad man skulle förhandla om, och det klarade vi ut i direktiven.

Men även om vi tidigare inte har behövt utfärda några direktiv har det nu inträffat en sådan unik händelse, nämligen att arbetsgivarparten aktualiserar försämring av lagstiftningen. Jag kräver inte att regeringen skall lägga sig i avtalsrörelsen – tvärtom, håll fingrarna borta från den! Men här är det fråga om det som regeringen skall slå vakt om, nämligen lagstiftningen. Den skall inte parterna förhandla om utan den saken skall vi sköta här i riksdagen. På den punkten hade vi gett direktiv om vi hade suttit med regeringsansvaret, och det tyckte jag att herr Ahlmark också borde ha gjort.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om uttalande rörande förutsättningarna för avtal om upparbetning av använt kärnbränsle

Herr statsrådet JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr *Petterssons* i Lund (s) den 2 mars anmälda fråga, 1976/77:294, och anförde:

Herr talman! Herr Pettersson i Lund har frågat mig om jag anser det lämpligt att jag, utan att underrätta Svensk Kärnbränsleförsörjning AB och trots vad som sägs om ansvarsfördelningen i villkorspropositionen, blandar mig i förhandlingarna mellan två fristående bolag och därtill ger offentlighet åt mina bedömningar i ett känsligt förhandlingsläge.

Bakgrunden till frågan är uppenbarligen att jag den 14 februari besökte det franska atomenergikommissariatet (CEA) i Paris. Syftet med besöket var att få information om läget på upparbetningsområdet i Frankrike direkt från de franska myndigheterna. Representanterna för CEA orienterade om bl. a. utveckling av upparbetningsanläggningen i La Hague, processer för solidifiering av det högaktiva avfallet och i vilken form högaktivt avfall kommer att sändas från Frankrike till ursprungsländerna för slutförvaring. Vid mötet var också närvarande en representant från det av CEA ägda bolaget Cogema. Denne redogjorde för Cogemas syn på de pågående diskussionerna med kraftföretag i bl. a. Japan, Schweiz, Spanien, Sverige och Västtyskland om upparbetning i Frankrike. Vidare nämndes att avtal om upparbetningstjänster blir avhängiga av att överenskommelser träffas även på regeringsnivå.

Som svar på den första delen av herr Petterssons fråga vill jag säga att jag varken vid detta eller annat tillfälle blandat mig i förhandlingarna mellan de berörda företagen. Jag anser det emellertid vara min skyldighet att informera mig om konkreta förhållanden rörande upparbetning av använt kärnbränsle och hantering av radioaktivt avfall.

Mot bakgrund av bl. a. den information som gavs på CEA har jag uttalat att – enligt såväl CEA:s som min egen bedömning – ett långsiktigt upparbetningsavtal förutsätter dels avtal mellan resp. företag, dels avtal mellan berörda regeringar.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om uttalande
rörande förutsätt-
ningarna för avtal
om upparbetning av
använt kärnbränsle*

Herr PETTERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret. Självfallet är jag inte nöjd med det. Och det är inte bara från socialdemokratiskt håll som kritik har riktats mot Olof Johanssons agerande. Även många borgerliga tidningar har reagerat mot det sätt varpå energiministern har försökt försvåra kraftföretagens förhandlingar om ett godtagbart upparbetningsavtal.

Såväl i regeringsdeklarationen som i den s. k. villkorspropositionen slås fast att det är kraftföretagen som har ansvaret för att få fram ett betryggande upparbetningsavtal och att regeringen därefter tar ställning. Trots denna klara arbetsfördelning har energiministern genom personliga ingripanden på olika sätt försökt försvåra kraftföretagens möjligheter att uppfylla kraven i villkorspropositionen. Nu avsvär sig energiministern i sitt svar allt ansvar. Han svär sig fri från påståenden om ministerstyre och försök att stjälpa förhandlingarna.

Men, herr talman, svaret övertygar sannerligen inte. Energiministern säger exempelvis att han åkte ner till Paris bara för att informera sig, utan några som helst avsikter att störa förhandlingarna.

Men varför då detta hemlighetsmakeri kring ett besök hos Kärnbränsleförsörjnings franska förhandlingsmotpart? Cogema är ju hundra procentigt ägt av det franska energikommissariatet, som energiministern besökte. Varken regeringen, svenska ambassaden eller ens de svenska förhandlingarna var informerade om energiministerns besök. Än mindre, vilket hade varit naturligt i sammanhanget, var någon representant för Kärnbränsleförsörjning med. Detta är helt unikt, såvitt jag kan förstå, och mycket anmärkningsvärt.

Sedan kommer energiministern hem till Sverige, och det kommer ut via TT att energiministern inte anser att det går att få fram något godtagbart upparbetningsavtal. Detta reser naturligtvis flera frågor:

För det första: Denna fråga avgörs ju av regeringen i dess helhet. Hade ni då regeringen bakom er, herr energiminister, när ni mer eller mindre offentligt gav uttryck för att det inte gick att få fram något godtagbart upparbetningsavtal?

För det andra: Hur tror energiministern att förhandlingarna påverkas av att fransmännen får reda på att Sveriges energiminister anser att det inte går att få fram något godtagbart upparbetningsavtal? Självklart måste fransmännen fråga sig om det är lönt att under sådana förutsättningar slösa bort sin tid med fortsatta förhandlingar med svenskarna; många andra länder står ju i kö hos fransmännen. Detta var, såvitt jag kan förstå, den avsedda effekten från energiministerns sida. Ingen kan ju rimligen begära att fransmännen skall vara så insatta i den svenska regeringskoalitionens irrgångar att de känner till att energiministern bedriver sin egen privata politik på energiområdet. De tror naturligtvis att ministern ger uttryck för regeringens uppfattning. Är det då så underligt att de svenska kraftföretagen och deras anställda anser att energiministerns agerande är osedvanligt illvilligt?

Denna kedja av händelser visar klart, herr talman, att energiministern har brutit mot de regler som gäller och på ett otillbörligt sätt försökt påverka förhandlingarna.

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om uttalande
rörande förutsätt-
ningarna för avtal
om upparbetning av
använt kärnbränsle*

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Det finns egentligen mycket få anledningar att diskutera den här saken med herr Pettersson i Lund, som har lyckats med rekordet att i sin fråga formulera fyra direkta felaktigheter. Det är bra gjort på ett begränsat antal ord.

För det första: Beträffande ansvarsfrågan och hänvisningen till villkorspropositionen kan man naturligtvis inte lägga ansvaret på företagen för deponering och förvaring av högaktivt avfall i evighet. Det sägs inte heller i villkorspropositionen.

För det andra: När det gäller påståendet att jag skulle ha gett offentlighet åt bedömningar är Lennart Pettersson offer för grumliga källor eller illvilja. Det som jag har gett offentlighet åt är det som står i sista stycket i svaret på Lennart Petterssons fråga, och självfallet står hela regeringen bakom den bedömningen. Det räcker nämligen inte med företagsavtal, utan en sådan här lösning förutsätter rgeringsavtal. – Det var bl. a. detta jag ville få bekräftat med mitt besök i Frankrike.

Att besöket bestämdes hastigt hade sin förklaring i att jag var nere för att leda den svenska delegationen vid European Space Agency och passade på att tjäna in tid genom att samtidigt besöka atomenergimyndigheten. Så enkelt var det med den saken.

Herr PETTERSSON i Lund (s):

Herr talman! I så fall måste besöket ha bestämts alldeles förfärligt hastigt, för enligt mina informationer träffade herr Johansson representanter för kärnbränslebolaget dagen innan. Inte ens då fann han sig föranlåten att informera om besöket, och det tror jag är något ganska unikt när det gäller regeringsledamöters agerande.

Sedan tyckte Olof Johansson inte om frågans formulering. Den är emellertid relaterad till det anmärkningsvärda i energiministerns agerande.

Låt mig ta upp ytterligare en sak i denna händelsekedja som ytterligare belyser energiministerns roll. Energiministern uppgav i TV i lördags att han fann det angeläget att efter hemkomsten från Paris informera ledningen för Sydkraft om vad han hade dragit för slutsatser av sin franska resa. Men, herr talman, det har nu också framkommit att energiministern gjorde betydligt mer än så: han har i själva verket – mot bakgrund av sin deklarerade uppfattning att det inte går att få fram något godtagbart upparbetningsavtal – försökt förmå Sydkraft att skjuta på igångsättandet av Barsebäck 2. Det argument som angavs var att det kanske inte skulle bli någon statlig ersättning för avställningskostnaderna när det gäller Barsebäck 2 om Sydkraft fullföljde sina planer och regeringen sade nej till hösten – eftersom man redan nu, bl. a. på basis av energiministerns information, borde inse att det inte gick att få fram ett godtagbart avtal.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om uttalande
rörande förutsätt-
ningarna för avtal
om upparbetning av
använt kärnbränsle*

Olof Johansson ansåg att han hade tacksning för detta i villkorspropositionen. Ville man däremot skjuta på igångsättningen skulle man kunna få en ekonomisk ersättning.

Herr talman! Om dessa uppgifter skulle vara riktiga upplever jag det som ett mycket allvarligt övertramp av energiministern.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag kan rapportera till riksdagen och Lennart Pettersson att jag torsdagen den 10 begärde att få ett samtal med Erik Svenke i Svenska Kärnbränsleförsörjning som för förhandlingarna. Då nämnde jag för honom att det kunde bli aktuellt att jag inom kort reste till Frankrike för att hos de franska myndigheterna informera mig om upparbetnings-situationen.

Sedan var jag alltså nere i Paris på måndagen och tisdagen därefter med dessa två uppgifter – dels att leda delegationen i European Space Agency, dels att besöka atomenergimyndigheten.

När jag kom hem hade jag omedelbart sammanträffande med Sydkraft. Jag rapporterade i relevanta delar, dock inte fullständigt, de samtal som jag hade haft med atomenergimyndigheten, CEA. Därefter ställde jag frågan: Vilka slutsatser drar ni av detta?

Sedan hör det till bilden att det dröjde en vecka, och därefter började uppgifter om samtalen med Sydkraft att läcka ut i förvanskad och vinklad form i en herr Pettersson närstående dagstidning i Malmö, s-märkt. Där-efter följde samma sak i LO-bladet Aftonbladet här i staden.

Men, herr Pettersson, var litet mer försiktig med källorna nästa gång ni ställer en fråga i riksdagen, så behöver ni inte göra misstaget att på fyra punkter fara med osanning.

Herr PETTERSSON i Lund (s):

Herr talman! Om det nu är felaktigheter i frågans formulering på fyra punkter kanske herr Olof Johansson kan försöka tala om på vilka fyra punkter dessa felaktigheter föreligger.

Låt mig sedan övergå till herr Johanssons svar och uppgiften att han bara skulle ha deklarerat vad vi alla visste, nämligen att det för det långsiktiga upparbetningsavtalet – på 1980-talet – också behövs rege-ringsöverenskommelser. Men, herr Johansson, det är inga hemligheter; det är alla på det klara med. Men vad som är intressant i sammanhanget är att Olof Johansson gick vidare och talade om att detta leder till slut-satsen att man inte kan klara hem ett upparbetningsavtal, tydligen inte ens för Barsebäck 2. Det är det mest anmärkningsvärda i vad som har kommit fram, och det har Olof Johansson ännu inte kommenterat.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Som svar på det sista är det bara att konstatera att vad jag har givit offentlighet åt är just det som jag sade i slutet av mitt svar till herr Pettersson i dag, nämligen att det inte räcker med ett fö-

retagsavtal – det är mycket möjligt att man kommer fram till ett sådant; det kan jag inte bedöma i dag – utan att det också krävs regeringsavtal för detta. Det är alltså en gemensam bedömning av mig och den franska atomenergimyndigheten.

Jag skall dra de fyra felaktigheterna i frågan i rask följd.

Herr Pettersson säger: "--- utan att --- underrätta Svensk Kärnbränsleförsörjning AB." Jag har underrättat Erik Svenke, eftersom jag talade med honom tre eller fyra dagar innan jag for till Paris.

När det gäller ansvarsfördelningen i villkorspropositionen talas det inte om något företagsansvar för evighetsförvaring av högaktivt avfall.

Herr Pettersson hävdar att jag blandar mig i förhandlingarna. Jag har i Paris endast ställt frågor.

Herr Pettersson påstår vidare att jag "ger offentlig kännedom" åt mina bedömningar. Herr Pettersson har inte ens noterat att det i TT-referatet sägs att "TT erfar". Det innebär att man inte har några uttalanden från min sida att hänvisa till.

Herr PETERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag kan då bara konstatera att energiministern måste ha haft fördel av att saken blev formulerad så i tidningarna som den blev. De skrev att han icke ansåg att det skulle vara möjligt att få fram ett godtagbart uppbyggnadsavtal. Hade inte energiministern haft den uppfattningen hade han naturligtvis gått ut med en dementi på denna punkt, som ju är oerhört väsentlig inte bara för den svenska diskussionen utan framför allt för våra relationer med den franska förhandlingsmotparten. En dementi hade definitivt varit på sin plats. Men det kom ingen dementi, och det beror naturligtvis på att energiministern inte hade någonting emot att detta intryck av hans inställning kom ut i pressen. Jag tycker det är avslöjande.

Låt mig sedan ta upp en annan sak.

Energiministern påstår på formella grunder att han inte har blandat sig i förhandlingarna. Det är så till vida riktigt att han inte satt sig ned och förhandlat. Men jag vill hävda att det i betydande utsträckning är en lek med ord. Energiministerns eget agerande har naturligtvis haft eller riskerar att få mycket stor negativ betydelse för de fortsatta förhandlingarna.

Var för sig kanske inte dessa händelser betyder så mycket, men det är den sammantagna effekten av energiministerns agerande på olika punkter som är det väsentliga. Det är, tycker jag, spår som förskräcker.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag har sagt tidigare i massmedia och här i dag – utan att relatera detta till enskilda tidningsrubriker – att det enligt min bedömning och enligt den franska atomenergimyndighetens bedömning inte räcker med företagsavtal; det krävs också regeringsavtal, sannolikt både mellan Sverige och Frankrike och mellan Sverige och Storbritannien.

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om uttalande
rörande förutsätt-
ningarna för avtal
om uppbyggnad av
använt kärnbränsle*

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om uttalande
rörande förutsätt-
ningarna för avtal
om upparbetning av
använt kärnbränsle*

Nu kryper Lennart Pettersson försiktigt baklänges ut. Det som intresserar mig – i och för sig är det inte jag som ställer frågorna här – är varför herr Pettersson grundar sin fråga på så lösa spekulationer i massmedia. Han kunde ha kommit till mig, han kunde ha tagit kontakt med andra som jag rapporterar till, t. ex. SKBF:s ordförande. Han kan naturligtvis få saker och ting bekräftade – om han vill det och inte bara vill spela teater här.

En annan sak som är intressant är den socialdemokratiska motionen angående villkorspropositionen. Man säger där: "Ej heller bör svenska kraftföretag själva eller via SKBF träffa *avtal om upparbetning* utomlands. Avsteg från denna huvudprincip om upparbetning utomlands bör endast få göras i begränsad utsträckning när detta är ett direkt led i ett önskvärt internationellt utvecklingsarbete där Sverige har att ta sin del av ansvaret. Redan träffade avtal skall hållas."

Varför denna ängslan i dag, herr Pettersson, när ni hade den uppfattningen för några veckor sedan? Eller för ni månadspolitik?

Herr PETTERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag hävdar bestämt att här är det inte fråga om att krypa ut ur någonting. Energiministerns agerande är sannerligen så anmärkningsvärt att det fordrar kritik på många punkter.

Jag kan tala om för energiministern att jag har haft ett samtal med kärnbränslebolagets verkställande direktör, och han har bekräftat att han sammanträffade med Olof Johansson dagen före hans resa, men då fick han inget som helst besked om att energiministern avsåg att ta kontakt med kärnbränslebolagets franska förhandlingsmotpart. Det finns alltså ett klart besked på den punkten, och jag kan inte förstå hur energiministern kan hävda något annat.

Sedan frågade herr energiministern hur Sydkraft uppfattade den redovisning som energiministern gav på basis av sin franska resa. Ni sade att ni bara presenterade materialet och sedan frågade Sydkraft: Vilka slutsatser vill ni själva dra av detta? Jag kan försäkra herr energiministern att företrädarna för Sydkraft nog ansåg sig försatta i en mycket besvärlig påtryckningssituation. Det är ganska anmärkningsvärt att herr industriministern i dag inte på något sätt har kunnat dementera att han har försökt förmå Sydkrafts styrelse och ledning att skjuta på det kommersiella ianspråktagandet av Barsebäck 2.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Det är alldeles korrekt, herr Pettersson i Lund, att jag inte sade till herr Svenke att jag skulle besöka kärnbränslebolagets förhandlingsmotpart. Det var nämligen inte min avsikt att göra det. Däremot sade jag att jag inom kort skulle få möjlighet att åka till Frankrike för att informera mig hos *myndigheterna* där. Det var inte klart på torsdagskvällen utan blev klart först vid veckoslutet, och därefter åkte jag.

Jag noterar att herr Pettersson inte diskuterar den här frågan mot bak-

grund av socialdemokraternas principiella uppfattning om uppabetning utan bara på grundval av sina grumliga källor.

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Herr PETERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag skall gärna vid ett annat tillfälle mera allmänt med herr Johansson diskutera kärnkraftspolitiken i det här landet. Låt mig bara konstatera att energiministern har ingen anledning att krypa bakom vår energipolitiska motion. Vad vi tyvärr har att leva med här i landet, i varje fall ännu en tid, är den villkorsproposition som den borgerliga majoritetsregeringen har lagt fram för riksdagen. Då måste man naturligtvis argumentera med utgångspunkt i den. Skulle riksdagen emellertid vara klok nog att gå på den socialdemokratiska handlingsfrihetslinjen, som manifesteras i vår motion, skall jag gärna ändra min argumentering på den punkten, herr energiminister.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om förbättring av sysselsättningen i Blekinge

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöill ordet för att besvara herr *Gustafssons* i Ronneby (s) den 14 januari anmälda interpellation, 1976/77:75, och anförde:

Herr talman! Herr Gustafsson i Ronneby har frågat mig vilka konkreta åtgärder som jag är beredd att vidta i syfte att åstadkomma en nödvändig förbättring av sysselsättningen i Blekinge.

I ett svar på en fråga av herr Bengtsson i Sölvesborg den 11 november förra året i samma ämne sade jag att jag delade den oro man känner för sysselsättningsutvecklingen vid vissa företag inom Blekinge län. Sysselsättningsproblemen i länet är delvis av strukturell art. Dessa problem förvärras i en konjunkturavmattning som den vi nu upplever.

Åtgärder för att öka antalet arbetstillfällen i länet framstår, inte minst mot bakgrund av den senaste tidens utveckling, som angelägna. Blekinge län har i förhållande till genomsnittet för riket en mindre väl differentierad näringslivsstruktur. Detta sammanhänger med industrins och främst då verkstadsindustrins dominerande ställning. En strävan måste därför vara att öka differentieringen av länets näringsliv.

För att nå resultat krävs målmedvetna och kraftfulla insatser under en längre tid. Mera påtagliga effekter kan inte åstadkommas på en gång. Strukturella problem finns i många regioner i vårt land. De har kartlagts, och riktlinjer för att komma till rätta med dem har beslutats av riksdagen så sent som i december förra året.

I den framställning från länsstyrelsen som herr Gustafsson nämner har föreslagits att lokaliseringsstöd skall utgå till företag som etablerar sig eller bygger ut i Blekinge län. Redan gällande bestämmelser gör det möjligt att bevilja lokaliseringsstöd, t. ex. när en ort hotas av arbetslöshet

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

till följd av industrinedläggning eller när ett område med ensidigt näringsliv behöver tillföras ytterligare industrier. Lokaliseringsstöd har också utgått till fem företag i länet, och sysselsättningen har i dessa företag ökat med närmare 1 000 personer. Regeringen är även i fortsättningen beredd att positivt pröva varje seriös framställning om sådant stöd till Blekinge län.

Jag vill erinra om att frågan om lokaliseringsstödet utformning f. n. behandlas av sysselsättningsutredningen. I avvaktan härpå avser regeringen att tillämpa en ordning som innebär att regeringen efter framställning från länsstyrelse kan förordna att kommun utanför stödområdet för viss tid skall i fråga om lokaliseringsstöd kunna jämnställas med kommuner i den s. k. grå zonen.

För att trygga sysselsättningen i landet intill dess att konjunkturuppgången i vår omvärld ger mera påtagliga effekter för våra exportindustrier har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Stöd till lagerproduktion har i Blekinge län beviljats 27 företag med en beräknad lagerproduktion på 150 milj. kr. Det förhöjda bidraget för utbildning av personal som riskerar permittering har i Blekinge län, på bara sex veckor, beviljats för utbildning av 2 500 personer, därav 2 400 i Olofström. Statliga och kommunala industribeställningar för ca 400 milj. kr. tidigareläggs, och jag räknar med att en del av dessa skall komma företag i Blekinge till godo. Volymen av beredskapsarbeten ökas med 500 milj. kr., varav drygt 12 milj. kr. kommer länet till godo.

Vidare har regeringen föreslagit särskilda insatser inom teko- och skoindustrin liksom till företag med avgörande betydelse för sysselsättningen på en ort. De här åtgärderna berör i hög grad Blekinge län. Situationen för länets varv har tagits upp i den rapport som analysgruppen för vissa varvsfrågor har överlämnat till regeringen och som nu är föremål för regeringens överväganden.

Det är regeringens bestämda avsikt att i enlighet med de riktlinjer som har lagts fast genom beslut om en samordnad regional- och sysselsättningspolitik och med de medel som står till buds verka för att Blekinge län liksom andra delar av vårt land skall kunna erbjuda sina invånare ett tillräckligt och väl differentierat utbud av arbetstillfällen.

Mitt svar till herr Gustafsson blir alltså att regeringen redan har vidtagit en rad åtgärder och inte kommer att tveka när det gäller att vidta de ytterligare åtgärder som kan behövas för att förbättra sysselsättningsituationen såväl i Blekinge län som i övriga utsatta delar av landet.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Det finns mycket i svaret som vi kan vara överens om. Det gäller – om jag får tolka arbetsmarknadsministern så – att vi båda anser att vi framför allt på kort sikt men också i ett längre perspektiv tyvärr kan räkna med allvarliga svårigheter för sysselsättningen i Blekinge. Jag har

heller ingen annan mening än att det finns besvärligheter också på annat håll, men jag tycker att det är ett rimligt påstående att det är särskilt besvärligt i Blekinge just nu.

Såväl i min interpellation som i andra handlingar som tillställts regeringen har situationen utförligt belysts, och eftersom arbetsmarknadsministern tycks dela den redovisade bedömningen, skall jag inte fresta vare sig hans eller kammarens tålamod med att ånyo redovisa läget.

Det finns heller ingen skiljaktighet i bedömningen av att det behövs långsiktiga åtgärder för att komma till rätta med de långsiktiga strukturproblemen i Blekinge. Jag hälsar med tillfredsställelse att regeringen, som det uttrycks i svaret, icke kommer att tveka om insatser som syftar till att åstadkomma en varaktig förbättring av sysselsättningen. Jag tror mig kunna utlova att regeringen skall få många tillfällen att leva upp till detta löfte.

I svaret på min interpellation redovisas de allmänna åtgärder som regeringen vidtagit i syfte att stimulera sysselsättningen. Då avsikten med min interpellation inte är att få till stånd en allmän sysselsättningspolitisk debatt, skall jag inte ta upp de åtgärderna till diskussion. Det är klart att också de kan ha sin betydelse för vår situation i Blekinge.

I svaret på min interpellation redovisas framför allt mera långsiktiga åtgärder. Dit hör t. ex. det angivna behovet av en mer differentierad sysselsättning. Jag delar naturligtvis uppfattningen att vi behöver ett mer differentierat näringsliv. Men till de mera långsiktiga bedömningarna skall jag i huvudsak be att få återkomma vid ett annat tillfälle. Det är den akuta situationen som vi inte kan acceptera. Den måste få en snabb lösning. Det är inte tillräcklig tröst för dem som i dag inte kan få ett jobb och för dem som mist sitt jobb att vi kanske på lång sikt kan få ett bättre differentierat näringsliv och fler sysselsättningstillfällen. För dem är det den nuvarande situationen som är pressande och oacceptabel.

Vi har en viss vana i Blekinge att brottas med sysselsättningsproblem. Långt fram på 1960-talet hade vi stora svårigheter på vår arbetsmarknad. Genom egen kraft och genom god hjälp av dåvarande regeringen lyckades vi häva oss ur dessa svårigheter, skapa en rimlig sysselsättning i vårt län och därmed hejda utflyttningen.

Som jag tidigare sagt förstår vi att också andra har problem och att det kan vara svårigheter att lösa alla problem på en gång. Vi har därför enligt vår tradition funderat över vad vi kan göra själva för att på kort sikt ernå en förbättring av förhållandena. Vi har då funnit att det i de allra flesta fall, där vi genom egna åtgärder skulle kunna ernå en förbättring, för realiserandet krävs stöd av regering och myndigheter. Ofta krävs inga våldsamma insatser. Det gäller i allmänhet endast att ställa reguljära arbetsmarknadspolitiska åtgärder till förfogande och i något fall att flytta fram en åtgärd, som eljest ändå skulle komma att vidtas. Jag skall här redovisa några sådana åtgärder, som kan åstadkommas mycket snabbt och som väsentligt skulle förbättra förutsättningarna.

De största problemen föreligger i länets östra och västra delar, medan den mellersta delen hittills har lyckats klara sig något bättre. För Karlskrona spelar varvet en stor roll. Ledningen för varvet har konstruktivt angripit problemen och genom skicklighet och framåtanda hävdade sig väl. Varvet står nu inför problemet att genom en senareläggning av en nykonstruerad båttyp, s. k. minjaktfartyg i glasfiberarmerad plast, tvingas skicka hem ca 150 anställda.

I en artikel i dagens nummer av Blekinge Läns Tidning meddelas att arbetsmarknadsministern vid dagens interpellationsdebatt skall tillkännage att medel har ställts till förfogande genom att AMS utlånar pengar till marinen så att beställningen kan ske. Därmed skulle en senareläggning med dess konsekvenser för sysselsättningen inte komma till stånd. Innan jag ytterligare tar upp frågan om varvets situation, vill jag gärna ge arbetsmarknadsministern möjlighet att i enlighet med tidningsartikeln bekräfta denna för oss så positiva åtgärd.

Andra åtgärder som är aktuella är uppförande av s. k. industrihus eller industrihotell i samtliga de fem kommunerna. Vi har goda erfarenheter av dessa åtgärder, som vi prövat tidigare. De ger inte endast arbete under uppförandetiden utan är också ett bra lokaliseringspolitiskt medel. Om de skall kunna fungera på detta sätt och verkligen dra till sig småindustri och hantverksmässig verksamhet, erfordras att hyrorna inte blir alltför påfrestande för hyresgästerna.

Om vi i vart och ett av de fem kommunblocken fick uppföra s. k. industrihus såsom statskommunalt beredskapsarbete med 50 % bidrag, vilket skedde förra gången vi hade besvärigheter, skulle detta säkerligen i hög grad kunna medverka till en förbättrad situation. Den totala byggnadskostnaden för dessa fem anläggningar beräknas till ca 40 milj. kr. Ansökan om bidrag har delvis redan inlämnats. Det är min förhoppning att arbetsmarknadsministern vill medverka till en sådan lösning.

De besvärliga förhållandena i Olofström har diskuterats i andra sammanhang. Jag vill därför här endast understryka angelägenheten av att kommunen där kan få sådan medverkan att arbete kan beredas inte minst den lokalt bundna arbetskraft som går utan jobb och att kommunens besvärliga ekonomiska läge förbättras genom extra skatteutjämningsbidrag och generösa bidrag till statskommunala beredskapsarbeten så att t. ex. planerat förvaltningshus, nytt Folkets hus och andra projekt kan sättas i gång.

Jag har med att redovisa dessa konkreta objekt för arbetsmarknadsministern velat visa att vi verkligen av egen kraft försöker att ta oss ur de uppkomna svårigheterna. Jag kunde ha redovisat långt fler, men jag vill endast genom dessa exempel belysa att det finns rikliga tillfällen för regeringen att medverka till en positivare utveckling. Jag tar således arbetsmarknadsministern på orden, när han säger i sitt svar till mig att regeringen icke kommer att tveka att vidta ytterligare åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i Blekinge.

Låt mig så till sist, herr talman, anföra ett par synpunkter som berör

den mera långsiktiga situationen. Den ena gäller framtiden för det statliga företaget Uddcomb. Jag gör det utan att här ta upp till diskussion regeringens energipolitik. Men jag vill ändå vid detta tillfälle understryka att om regeringens energipolitik skulle leda till att utlagda beställningar undandras företaget och problem med sysselsättningen härigenom uppkommer, så anser vi att det är regeringens oavvisliga plikt att tillse att ersättningssysselsättning anordnas innan så sker. Staten har här ett dubbelt ansvar för sysselsättningen, och det vore inte acceptabelt att en redan hårt prövad landsända också skulle kunna få bära konsekvenserna av ett beslut i vars innehåll i vart fall bolaget icke kan ha någon del.

Den andra gäller kommunikationerna i länet. Företrädare för samtliga i länet representerade partier har i riksdagen motionerat om elektrifiering av järnvägen Karlskrona-Kristianstad där driften nu upprätthålles med dieseldrivna tåg. Det vore av stort värde om denna motion kunde vinna riksdagens stöd. Ett bifall till motionen skulle ge många behövliga arbetstillfällen och ha långsiktig strategisk betydelse. Även här finns utrymme för en positiv medverkan från regeringsmedlemmarnas sida.

Jag har tidigare kunnat konstatera att arbetsmarknadsministern delar uppfattningen att vi på både kort och lång sikt har svårt att hävda sysselsättningen i Blekinge utan att särskilda åtgärder vidtas. Mot den bakgrunden vill jag föreslå att sysselsättningsutredningen genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att utarbeta ett speciellt sysselsättningspolitiskt program för Blekinge eller t. o. m. för sydöstra Sverige, eftersom det också på andra håll i detta område förekommer speciella svårigheter.

Ett sådant regionalt program skulle också kunna utgöra en värdefull modell för att angripa problemen på andra håll och skulle kunna initiera åtgärder för att ernå en långsiktig förändring av sysselsättningsläget i riktning mot vad som redovisas i arbetsmarknadsministerns svar på min interpellation. Om detta, av skäl som jag inte nu kan bedöma, icke skulle visa sig möjligt, vill jag fråga om arbetsmarknadsministern i så fall är beredd medverka till att en särskild sysselsättningsdelegation inrättas för Blekinge med företrädare för berörda departement, myndigheter och kommuner.

Av vad jag här utförligt redovisat torde framgå att vi i länet är beredda vidta åtgärder för att så långt möjligt av egen kraft häva oss ur det svåra läge som nu föreligger. Men om detta skall vara möjligt fordras i alla de konkreta projekten en generös medverkan från regeringens sida.

En av de arbetsmarknadspolitiska svårigheterna är ofta att finna ändamålsenliga konkreta projekt för åtgärderna. Här finns de. Vågar vi räkna med att arbetsmarknadsministern och regeringen är beredda se till att de också kan komma till stånd?

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Herr Gustafsson i Ronneby har lämnat en utförlig beskrivning av situationen i Blekinge. Jag är rädd att jag i mitt anförande i viss mån kommer att upprepa en del saker, men jag ber kammaren

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

om ursäkt för detta.

Arbetsmarknadsläget har varit väldigt svårt i Blekinge. Speciellt under 1976 och 1977 har det undergått en stark försämring.

Den framtida efterfrågan på arbetskraft kommer att kvarligga på en låg nivå så långt man kan överblicka. I detta läge är det främst kvinnor och ungdomar som drabbas. De arbetsökande består också till omkring 50 % av ungdomar i åldern 24 år och yngre.

Det har sagts flera gånger under debatten att verkstadsindustrin dominerar industrisysselsättningen i länet. 14 stora företag har ca 60 % av sysselsättningen. Därför är det oerhört viktigt att vi får en mera differentierad arbetsmarknad i länet. Vi hoppas att det med den nya regeringens initiativ skall bli lättare för små och medelstora företag att hävda sig.

I vissa orter, t. ex. Olofström, är kommunen helt beroende av två stora industrier, AB Olofströmsverken och L M Ericsson. Olofströmsverken har ju under ett par år minskat sin arbetsstyrka med ca 800 personer, och hur kritiskt läget är vid LM är väl känt och omvittnat.

Även i Karlskrona är läget mycket kritiskt, vid Gränges, Uddcomb och Karlskronavarvet. Karlskrona har under en lång följd av år mist många av de statliga arbetstillfällena vid militära anläggningar. Det rör sig om ca 4 000 personer under en tioårsperiod. Trots att detta har varit en statlig verksamhet har ej någon utlokalisering av någon annan statlig verksamhet skett under den stora utlokaliseringsdriven under den gamla regeringens tid. Nu är det kritiskt för Karlskronavarvet. Det är av stor vikt att sysselsättningen tryggas vid varvet. Stora investeringar har lagts ned på konstruktions- och utvecklingsresurser när det gäller minjaktfartygen. Egentligen borde det arbetet redan vara i gång.

Karlskronavarvet har kommit längst i världen när det gäller tillverkning av stora fartyg i glasfiberarmerad plast. Under fem år har varvet koncentrerat nästan alla utvecklings- och konstruktionsresurser på detta projekt med avsikt att vid en viss bestämd tidpunkt omsätta projekteringsarbetet i produktion i sina verkstäder. Projektet har till dags dato kostat 13 milj. kr. i utvecklingsarbete.

Det är också varvets mening att försöka komma ut på exportmarknaden med en modifierad fartygstyp kallad M 80. Om man inte får sätta i gång produktionen, kommer andra länder – Japan, England, Italien eller Frankrike – att inhämta försprånget och därmed försvåra en eventuell export.

Vår exportmarknad, som är dålig, behöver verkligen denna förstärkning.

Detta är en fråga som jag tidigare har diskuterat med statsrådet Krönmark, och den hör egentligen hemma hos honom. Jag fick svar på en fråga som jag ställde till honom den 8 december. Svaret lämnades den 16. Men i det allvarliga läge som Blekinge nu befinner sig i behöver arbetsmarknadsdepartementet och övriga ansvariga departement hjälpas åt.

Karlskronavarvet vill också utveckla ett kustbevakningssystem i paket

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

för den utländska marknaden. Detta är aktuellt när allt fler länder troligen kommer att utvidga sina fiskegränser.

Jag hoppas också att de tidigare lagda statliga industribeställningar som skall läggas ut på allt sätt skall värna om att ge Karlskronavarvet möjlighet att behålla sysselsättningen för sina anställda.

Enligt sysselsättningsens tilläggsdirektiv 76-05-13 skall utredningen pröva behovet av förändringar eller anpassningar av stödområdesprincipen. Jag anser i dag, liksom jag framfört i min motion 1976/77:161 om att temporärt betrakta Blekinge som stödområde, att länet uppfyller alla kriterier härför. De punktinsatser i lokaliseringstöd som statsrådet Ahlmark här redovisar för fem företag i länet är av stor betydelse och visar regeringens vilja att markant ta upp vårt läns svåra problem. Vi hoppas på en fortsättning.

Däremot måste jag till herr Gustafsson i Ronneby ställa frågan: Hur hade det ställt sig för industrierna i vårt län om man hade arbetat efter socialdemokraternas skuggbudget, där det läggs ytterligare pålagor på företagen genom förhöjd arbetsgivaravgift?

Stödet till lagerproduktion, utbildningsstödet för 2 500 personer i länet med 25 kr./tim och de särskilda insatserna för ungdomen i form av beredskapsarbete samt stödet till sko- och tekoindustrin är mycket välbehövliga insatser för vårt län. Vi hoppas att framtiden i länet skall ljusna.

I dag har vi också i Blekinge Läns Tidning fått läsa nyheten att arbetsmarknadsdepartementet kommer att låna försvarsdepartementet vad som erfordras för att sätta i gång produktionen av de nio minjaktfartygen. Herr Gustafsson i Ronneby frågade om den uppgiften är sann, och jag behöver inte upprepa frågan.

Den 16 december 1976 fick jag av försvarsminister Krönmark svar på en liknande fråga, och i mitt slutanförande då hade jag en mening som löd så: "Om arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste vidtas skall medlen ändå hämtas ur den sammanlagda budgeten." Jag skulle vara uppriktigt glad på Karlskronavarvets vägnar och på alla de människors vägnar i Blekinge som är berörda av detta beslut, om man mellan departementen kan visa sådan solidaritet och ansvarskänsla utöver sitt eget fögderi – och detta tackar jag speciellt statsrådet Ahlmark för i så fall.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Hans Gustafsson, Margot Håkansson och jag är i de grundläggande värderingarna helt överens. Det finns i delar av Blekinge betydande problem, både kortsiktiga och långsiktiga. Det gäller att ta itu med dem med den arsenal av arbetsmarknadspolitiska och industripolitiska åtgärder som vi har eller kan tänka oss.

Vad Karlskronavarvet beträffar har regeringen bemyndigat AMS att lägga ut statliga industribeställningar på ungefär 200 milj. kr. Inom försvarets materielverk överväger man beställningar på sammanlagt 65 milj. kr. Överläggningar pågår nu mellan AMS och materielverket rörande vilka beställningar som kan läggas ut inom den angivna ramen. Av-

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

görande är naturligtvis då i mycket stor utsträckning den bästa sysselsättningseffekten.

Vad minjaktfartygen angår står det i den totala försvarsproposition som lagts på riksdagens bord så här:

”Beställningsbemyndigande för anskaffning av minjaktfartyg har anvisats i regleringsbrev för budgetåret 1976/77. I ÖB:s planering har inte avsatts betalningsmedel budgetåret 1977/78 för sådan anskaffning. Jag kommer emellertid att pröva möjligheten att lägga ut beställningar av dessa fartyg redan under budgetåret 1977/78.” Den frågan prövas alltså inom regeringen.

Ett av de problem man har i Blekinge län är att man mellan åren 1974 och 1976 förlorade närmare 2 000 arbetstillfällen. På sina håll hotas länet nu också av en ytterligare avtappning av arbetskraft. För att klara en del kortsiktiga problem har vi då höjt stödet för utbildning av personal som riskerar permittering. På en dryg månad har närmare 2 000 anställda i Blekinge också sluppit permittering tack vare 25-kronan och andra åtgärder, som Hans Gustafsson och Margot Håkansson känner väl till. Ett 15-tal varsel har även kunnat dras tillbaka i Blekinge län.

Jag vet också att länsarbetsnämnden i dag överlägger med flera företag om utbildning som ett alternativ till permittering. Vi har dessutom lagt fram förslag som syftar till att stödja sko- och textilindustrin. Jag hoppas att det är förslag som kommer att få stöd från herr Gustafssons parti.

Vidare har vi utökat anslagen för beredskapsarbeten. I Blekinge län kommer huvuddelen av de medlen att gå till att skapa arbete för ungdomar. Ungdomsarbetslösheten är ju ett allvarligt problem i Blekinge. Dessutom är vi nu mitt uppe i förhandlingar om beställningar hos företaget i Blekinge.

Antalet kvarstående arbetssökande för omedelbar placering var i februari 1 787. Av dem var 30 % under 25 år. Det innebär att andelen ungdomar som saknar arbete har minskat från 40 till 30 % på ett par månader – men den är fortfarande mycket hög. Det är bl. a. de aktiva insatserna av länsarbetsnämnden som gjort det möjligt att pressa ned ungdomsarbetslösheten. Man har t. ex. satt i gång ett flertal beredskapsarbeten. Det finns drygt 600 ungdomar i beredskapsarbeten i dag, och man räknar med att kunna öka det antalet. I går beslöt länsarbetsnämnden om ytterligare 80–90 platser för ungdomar i beredskapsarbeten. Och man skall förhandla med landstinget om att sysselsätta 150–200 ungdomar inom vårdområdet.

Så till Olofström. Det är sant som man har sagt i debatten att vi inte har nöjt oss med att ”slå näven i bordet” eller att ”sätta alla klutar till”, vilket man har anklagat oss för att i ord inte vilja göra. I stället har vi försökt att handla praktiskt. Vårt mål har varit att trygga sysselsättningen i Olofström. Några steg i det här arbetet har varit följande.

1. För att hindra en omfattande permittering vid Volvo i Olofström tog man initiativ till betydande utbildningsinsatser. De förhandlades fram mellan företaget, fackliga organisationer och länsarbetsnämnden. De be-

rör ungefär 2 400 anställda vid Volvo i Olofström och gäller omkring 450 000 utbildningstimmar. Detta är resultatet av en fin samverkan inom Olofström. Det hade inte varit möjligt att uppnå detta resultat utan den kraftigt ökade satsning på utbildning som regeringen föreslog i slutet av januari i år.

2. När L M, det näst största företaget i kommunen, gick ut med krav på primära förhandlingar i bl. a. Olofström var jag efter ett par dagar på platsen. Jag lyssnade på de anställda, facket, företagsledningen i Blekinge, kommunen och länsmyndigheterna. Jag tycker att det är viktigt att lyssna, innan man fattar beslut. Det var vad jag gjorde för ungefär en månad sedan.

3. Det viktiga i den första omgången var – vilket framgick bl. a. av starka önskemål från de fackliga organisationernas och kommunens sida – att de primära förhandlingarna enligt medbestämmandelagen skulle avbrytas och att arbetet skulle återföras till den centrala arbetsgruppen inom L M, mellan företagsledningen och de fackliga organisationerna. Det har också skett. Regeringen har vid flera tillfällen, både offentligt och på annat sätt, kraftfullt uttryckt vår vilja att skydda sysselsättningen vid L M i Olofström.

4. Nästa steg gällde de kortsiktiga problemen vid L M. Det är väldigt viktigt att nu hindra permitteringar vid en rad av L M:s fabriker. De finns ju på många håll i landet, därav fyra i Blekinge. Här har nu utarbetats förslag, i samverkan mellan fack och företagsledning, om en mycket stor satsning – jag tror att det är den största utbildningssatsningen i svensk företagshistoria – där mer än 10 000 anställda skulle få utbildning av olika slag för att undgå permitteringar.

De här förhandlingarna är naturligtvis inte avslutade. De skall ju fullföljas lokalt också i Blekinge. Det är ungefär 3 000 personer som är anställda vid L M i Blekinge län.

5. Vidare har vi de mera långsiktiga problemen, att klara L M-fabriken i Olofström. Här fortsätter den centrala arbetsgruppen sin verksamhet, där ju de fackliga organisationerna och företagsledningen är representerade. Regeringen och L M befinner sig i samtal om bl. a. beställningar som skulle kunna underlätta läget för företaget och sysselsättningen. Jag tänker inte försvåra samtalen genom att här gå in på dem i detalj. Men alla kan vara förvissade om att vårt mål är att så långt möjligt skydda sysselsättningen i Olofström.

6. Vi diskuterar också möjligheten att förlägga annan industri till Olofström. Jag har vid några tillfällen haft kontakter med Olofströms kommunala ledning. Samtalen fortsätter mellan Olofström och kanslihuset. Jag tänker inte heller störa dessa kontakter genom att i detalj gå in på dem. Jag är övertygad om att Hans Gustafsson känner till åtminstone delar av dem. Vårt mål är också här att trygga sysselsättningen i Olofström.

Detta, herr talman, är praktiskt arbete. Det är tålmodig samverkan mellan företag och fack, mellan kommun och regering. Det ger kanske

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

inte lika stora rubriker som när man kräver knytnävsslag i bord och annat sådant. Men jag tror att vårt handlande ger mera jobb och mera trygghet för människorna.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Jag hade verkligen ambitionen att få ett samtal om Blekinges aktuella problem med arbetsmarknadsministern, inte så mycket att diskutera händelser som inträffat. Jag hade icke ett ord vare sig i min interpellation eller i mitt långa inlägg till anklagelse mot vad regeringen till äventyrs underlåtit att göra för att trygga sysselsättningen. Jag hade verkligen uppskattat om arbetsmarknadsministern velat ta till vara den ambitionen att inte göra detta till en allmän debatt utan till en diskussion om våra konkreta problem.

Det är klart att jag skulle kunna använda de sex minuter jag har till förfogande till att tala om hur näven skall slås i bordet osv. – det är ju inte bara fråga om att slå näven i bordet; det är också fråga om vilken näve det är. Jag tror inte att vi längre behöver fördjupa oss i den diskussionen. Jag kan säga detsamma till Margot Håkansson, som tar upp frågor om alternativ budget osv. Jag har inte ambitionen att ta upp detta vid det här tillfället. – Jag skall vidare gärna återkomma till den beskrivning av förhållandena vid L M Ericsson som arbetsmarknadsministern gav i ett annat sammanhang, men inte heller det var nu min ambition.

Mitt enda syfte var att med arbetsmarknadsministern få diskutera den allvarliga sysselsättningssituationen f. n. i Blekinge och att få svar på ett antal konkreta frågor. Jag fick praktiskt taget inte svar på en enda av dessa. Låt mig därför upprepa mina frågor.

När det gäller varvet beklagar jag att återgivandet av arbetsmarknadsministerns uttalande i Blekinge Läns Tidning inte stod i överensstämmelse med verkligheten. Får jag då säga att jag hoppas att arbetsmarknadsministern av sysselsättningsskäl medverkar till att vi får till stånd en sådan prövning som förutsätts i försvarspropositionen, så att de 38 milj. kr. som behövs för att tidigarelägga beställningen till budgetåret 1977/78 blir tillgängliga. Detta motsvarar 150 jobb.

Jag fick inget svar från arbetsmarknadsministern på mina propåer när det gällde möjligheterna att få uppföra fem industrihus i Blekinge som statskommunalt beredskapsarbete med 50-procentiga bidrag. Det ger sysselsättning vid uppförandet tillfället, men det är framför allt långsiktigt av stort värde.

Jag fick inte heller något svar på frågan om möjligheterna till elektrifiering av vår järnväg, vilket har stor strategisk och sysselsättningspolitisk betydelse. Jag fick inget svar från arbetsmarknadsministern när det gällde frågan om sysselsättningen vid Uddcomb liksom inte heller på frågan huruvida arbetsmarknadsministern är beredd att ge sysselsättningsutredningen tilläggsdirektiv om att upprätta ett sysselsättningspolitiskt program för Blekinge.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Jag hade verkligen värdesatt om arbetsmarknadsministern använt sin taletid till att ge svar på dessa frågor, eftersom det är de som är väsentliga f. n. Jag kan mycket väl förstå att arbetsmarknadsministern kan ha ett behov av att diskutera regeringens åtgärder och agerande i L M Ericsson-frågan, men i så fall får vi inrikta oss på att göra det vid ett annat tillfälle. Låt oss ägna denna debatt åt att på gemensam grundval se, om vi kan hitta vägar för att klara problemen!

Jag har inte underkänt åtgärder som har vidtagits för att skapa beredskapssysselsättning åt ungdomar eller andra motsvarande åtgärder liksom inte heller den utbildning som f. n. bedrivs i Olofström, osv. Jag har icke riktat ett ord av kritik mot det i detta sammanhang. Jag har en önskan om att vi skall gå vidare i stället, så att de åtgärder som har vidtagits kan kompletteras med nya. För att inte få en allmän debatt om detta ansträngde jag mig för att redovisa ett antal konkreta projekt.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Det är ganska lustigt att nu höra herr Gustafsson i Ronneby stå här och tala om hur han har bemödat sig om att inte kritisera. Det skulle vara ganska skönt, om han också ville bemöda sig att vara litet konstruktiv i den kritik som han sprider ut i länet och över landet om hur fruktansvärt handlingsoduglig regeringen är, liksom i sitt framhållande av hur den socialdemokratiska regeringen skulle ha klarat krisen mycket bättre och hur man, trots att man i den socialdemokratiska skuggbudgeten belastar företagen med större arbetsgivaravgifter, ändå anser att de skall klara sig bättre. Det skulle vara intressant att få svar på detta. Det är svagt att inte kunna redovisa hur företagen skall kunna klara sig bättre, om de får högre arbetsgivaravgift.

I Sydöstran – en tidning som herr Gustafsson måste känna väl till – i måndags, den 14 mars 1977, läste jag en redogörelse för en sammankomst som herr Gustafsson deltog i och höll ett föredrag vid i Karlshamn. Herr Gustafsson skulle då ställa statsrådet Ahlmark mot väggen och förklarade bl. a.: "I ett privatkapitalistiskt samhälle som vårt har företagen inte till uppgift att klara sysselsättningen. De har till sin filosofi att få största möjliga avkastning på insatt kapital. Och när insatt kapital kommer i konflikt med sysselsättningen, ja då är det sysselsättningen som får vika. Därför hävdar socialdemokraterna att det är samhället som skall gå in och bära ansvaret för sysselsättningen."

Det är ganska underligt att höra, och jag måste fråga herr Gustafsson varför en socialdemokratisk regering levit med detta system under 44 år och inte försökt förändra det.

Den nakna sanningen är väl egentligen att svenska folket inte vill ha ett socialistiskt styrt samhälle på de villkor socialdemokraterna nu förordar – inte ens en blågul socialism à la Sträng. Varje gång sedan 1920-talet som ni har drivit den frågan har ni gjort förlustval. Erlander var klok nog att lägga socialiseringen i malpåse och knyta igen. Olof Palme har inte varit så klok, och han har också fått uppleva tre förlustval.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Kanske efterklokheten hos vissa socialdemokrater nu inte kan hålla tillbaka den stora grupp inom partiet som vill ha ett allt starkare samhälle på den enskilda människans bekostnad.

Det måste vara besvärande för herr Gustafsson, som jag anser vara en klok och omdömesgill person, att ständigt stå upp och försvara ett samhällssystem som jag föreställer mig att han inte själv tror på.

Men herr Gustafsson får kanske trösta sig med att ändamålet helgar medlen, och alla vägar får väl prövas för att om möjligt återvinna de förlorade taburetterna. Jag tycker dock att man borde påbörja en något så när konstruktiv opposition och inte hamna i allmänt gnäll och vecklagan och komma med knytnävar i bordet. Och nu har herr Gustafsson till yttermera visso sagt att det beror på vems knytnävar det är som slås i bordet – med krafttag, som herr Gustafsson själv sade i TV-debatten om L.M. Och man borde inte komma med en skuggbudget som kastar in företagen i olösliga svårigheter med höjda arbetsgivaravgifter även i stödområdena – om vi nu skulle få lov att bli ett sådant i vår kritiska situation i Blekinge.

Jag tror att vi alla, herr Gustafsson och jag och övriga riksdagsmän här, upplever hur svårt det är i Blekinge. Därför vore det bra om man kunde diskutera inte bara på herr Gustafssons villkor i denna kammare – när herr Gustafsson nu inte vill slänga otidigheter omkring sig – och erkänna både här och i andra sammanhang att den nya regeringen verkligen är intresserad av sysselsättningsfrågorna och försöker göra sitt bästa.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Det var inte mycket kvar av den offensive och aggressive Hans Gustafsson som vi upplevt i mängder av tidningsreferat och i TV. När han nu uppträder i kammaren är det nästan med klagolåt över att man över huvud taget diskuterar en rad av de problem som varit föremål för så stor uppmärksamhet i den allmänna debatten.

Herr Gustafsson frågar varför jag inte tar upp konkreta problem i interpellationssvaret och inlägget. Men det är ju precis det jag har gjort. Jag har tagit upp ett tjugotal konkreta problem som man jobbar med i Blekinge, som regeringen gett stöd till och som man delvis – på vissa punkter helt – kunnat lösa.

Nu säger Hans Gustafsson närmast generad: Vi behöver inte diskutera det här längre med att "slå näven i bordet". Ja, men det har ju varit det stora och viktiga inslaget i herr Gustafssons partis agitation i fråga om L.M.-krisen i Olofström – just uttryck av det slaget. Nu har jag tagit upp det, i förbigående. Jag har visat hur vi i regeringen arbetar punkt för punkt för att klara problem, för att diskutera med olika berörda parter, för att kunna lösa upp knutar. Och då säger Hans Gustafsson: Detta skall vi inte resonera om.

Här har pågått en oerhörd hets mot regeringen. Och när vi talar om vad vi i verkligheten gjort så klagar Hans Gustafsson nästan över att vi tar upp den diskussionen. Det verkar som om den offentliga debatten

i Sverige om Blekinge skulle föras på enbart Hans Gustafssons villkor. Men så är det faktiskt inte.

När det gäller varvet har jag gett besked beträffande industribeställningarna: Jag räknar med att sådana beställningar nu kommer Karlskronavarvet till godo. Förhandlingar pågår med materielverket. När det gäller minjaktfartygen har jag citerat vad som står i försvarspropositionen, som just har lagts på riksdagens bord och som direkt berör Karlskronavarvet. Försvarsministern säger ju där att han kommer att "pröva möjligheten att lägga ut beställningar av dessa fartyg redan budgetåret 1977/78".

Herr Gustafsson tog upp frågan om industrihus. Jag vill svara att frågan behandlades under en av de punkter om Olofström som jag tog upp och som handlade om försöken att få en ersättnings- eller ny industri till en ort som är beroende av två eller tre företag. Problemet med Blekinge är ju i stor utsträckning att många kommuner där är så starkt beroende av några få stora företag. Kan man få dit flera – och även mindre – företag, ökar tryggheten och valfriheten i länet. Det är därför viktigt att det kommer ny industri, t. ex. till Olofström.

Då kommer industrihusen in i bilden. Naturligtvis kommer regeringen att pröva en sådan begäran i den ordning som är fastlagd och som herr Gustafsson känner väl till. I och för sig har jag redan haft ett samtal med kommunalrådet i Olofström om den saken, men ärendet får naturligtvis följa den särskilda ordningen. Om vår *ambition* att vara med om att trygga sysselsättningen i Olofström kan inget som helst tvivel råda. Det har också herr Gustafsson medgett i dag.

När det gäller elektrifieringen av järnvägen skall jag inte föregripa behandlingen av den motion som gäller denna fråga.

När det gäller tilläggsdirektiv till sysselsättningsutredningen för att göra ett särskilt program för Blekinge är jag emellertid en smula tveksam. Jag är nämligen ibland litet rädd för att göra särskilda program för ett helt län. Tillsättandet av en arbetsgrupp kan ibland medföra att det blir en försening av åtgärder som måste sättas in mycket snabbt för att ge trygghet åt människorna. Det kan också bli en ursäkt för att inte vidta åtgärder kvickt, när de erfordras, därför att man säger att det här sitter en arbetsgrupp som skall göra upp ett program för *hela* länet.

När det gäller en särskild delegation finns det ju en sådan för Olofström, vilket Hans Gustafsson väl känner till. Jag har diskuterat dess arbete både med landshövdingen i Blekinge län och med länsarbetsdirektören. När det gäller en delegation för hela länet uppfattade jag inte vid mitt besök där att det fanns ett stort intresse för en sådan, eftersom länsmyndigheterna bedriver ett utomordentligt aktivt arbete. Det stöd av statsmakterna som behövs skall vi naturligtvis lämna så långt som det är rimligt.

De här arbetsmarknadspolitiska åtgärderna försökte Hans Gustafsson nästan vifta bort. Han sade att vi är överens om dem, så dem skall vi inte prata om. Jag tycker däremot att vi gott kan tala om saker och ting som vi är överens om. Det är värdefullt för den svenska demokratin

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

att ibland slå fast hur viktigt det är att både regeringen och oppositionen värnar om sysselsättningen.

Om vi då ser på Blekinge, finner vi att i beredskapsarbetena i februari var 926 personer med – det var 346 fler än i februari i fjol. I mars i år var 3 300 personer i arbetsmarknadsutbildning – 2 000 fler än i fjol. Lagerstöd har beviljats 24 företag för en lagerökning på ungefär 160 milj. kr., och ansökningar från tolv företag om stöd för en utbyggnad för ca 32 milj. kr. behandlas just nu. Och av de 12 milj. kr. i nya beredskapspengar som Blekinge län har fått, beslutade i går länsarbetsnämnden i Blekinge att 9 milj. kr. skulle gå till beredskapsarbeten för ungdomar och äldre lokalt bunden arbetskraft. Det kommer under nästa kvartal att ge omkring 600 personer arbete, mest i den västra delen.

Jag tycker också att det är viktigt att visa att man genom snabbt insatta åtgärder på utbildningssidan, i stället för att vänta på väldiga paket som det kan ta halvår eller mer att arbeta fram, kan förskona människor från omfattande permitteringar. Till att börja med talades det om permitteringar i Volvo i Olofström under ungefär 28 dagar. Men i och med att vi satte in 25-kronan ger man där utbildning till 12 400 personer, och permitteringarna har kunnat inskränkas till fem dagar.

Andra företag som också utbildar arbetskraft är Facit i Svängsta och Industrimontering i Sölvesborg. I dag sitter länsarbetsnämnden i överläggningar med Karlskronavarvet för att diskutera utbildning av personalen. Och L M Ericsson kommer troligen – här rör det sig om lokala förhandlingar, som inte är klara ännu – att sätta in utbildning för mer än 10 000 människor, varav ungefär 3 000 är anställda i Blekinge.

Genom sådana här insatser – snabbt gjorda – har vi alltså sluppit mängder av permitteringar. Många varsel, också i Blekinge län, har dragits tillbaka. Det är konkreta åtgärder, och jag tycker att vi gott kan slå fast gemensamt att vi är överens om dem. Låt oss lova varandra att fr. o. m. den här debatten, Hans Gustafsson, erkänna att vi har samma ambition att klara sysselsättningen också i Blekinge län och att vi bör samverka om den saken och inte bara strida i den offentliga debatten om mål som vi är överens om.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Jag finner ingen anledning att använda den korta tid jag har till mitt förfogande för att ta upp en lång diskussion med fru Håkansson, eftersom jag inte har begärt någon interpellationsdebatt med henne; det är möjligt att det kan bli så i ett annat sammanhang.

Efter fru Håkanssons beskrivning av mitt uttalande i Sydöstra Sveriges Dagblad – jag uppfattade den som en huvudpunkt i anförandet – vill jag gärna säga att tidningen i allt väsentligt korrekt återgav min uppfattning på den här punkten.

Frågan om arbetsgivaravgifterna går det inte att förenkla på det sätt som här skedde. Det gäller ju en arbetsgivaravgift som enligt överenskommelse med löntagarna skulle avräknas i avtalsrörelsen, och då hade

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

frågan om avgiften kontra företagens totala kostnader fått en helt annan karaktär.

På arbetsmarknadsministerns senaste replik till mig vill jag svara, att om det kan vara arbetsmarknadsministern till glädje att också jag understryker att det är bra att man satsar pengar på beredskapsarbeten i Blekinge för att den vägen sysselsätta ungdomar och vuxna, så skall jag gärna göra det. Om han också uppskattar att jag säger att det är bra att det har lämnats pengar till utbildning i Olofström, så att man har sluppit den permittering som eljest hade fått ske, så skall jag lika gärna understryka det. Jag gick ännu längre i mitt första inlägg genom att säga att jag inte hade någon anledning att ta upp det som redovisades i svaret till mig om stödet till tekoindustrin m. m., men jag tillade att alldeles säkert har det också effekter för Blekinges del. När jag nu har sagt även detta, kanske arbetsmarknadsministern kan känna sig nöjd med min uppslutning kring dessa konkreta åtgärder.

Mer intressant för mig var att gå ett stycke längre. Jag tror nämligen att arbetsmarknadsministern har samma mening som jag, att det i och för sig är väldigt bra att vi kan klara kortsiktiga svårigheter genom utbildningsinsatser, statliga beredskapsarbeten osv., men att det måste vara ännu angelägnare att vi konstruktivt försöker hitta vägarna för att få den ersättningsindustri och den differentiering som arbetsmarknadsministern själv så välvilligt talar om i sitt svar till mig. De åtgärder jag redovisade här hade nästan undantagslöst denna avsikt. Tyvärr kunde jag inte ta ordentlig tid på mig, men jag pekade på att industrihusen är ett viktigt lokaliseringpolitiskt medel; mina egna erfarenheter säger mig, att om bra lokaler till hyggliga priser kan ställas till förfogande, så har det en god lokaliseringpolitisk verkan. På samma sätt var det med frågan om kommunikationerna. Uddcomb hade specialkaraktär, och jag försökte på den punkten undvika att dra upp en diskussion om energipolitiken och underströk bara behovet av sysselsättning.

Jag har alltså ambitionen att här försöka hitta vägar till sysselsättning. När det gäller varvet är det inte fråga bara om det akuta sysselsättningsbehovet utan om varvets möjligheter att på längre sikt komma in med försäljning av minjaktfartygen på den civila marknaden, där de har goda förutsättningar.

Arbetsmarknadsministern har velat använda en stor del av den tid som han har till sitt förfogande genom att ta upp en debatt om förhållandena kring den diskuterade nedläggningen vid L M Ericsson i Olofström. Han har velat göra gällande att den diskussion som förts i den frågan inte – om jag förstod honom rätt – har vilat på saklig grund. Med detta ville han visa, om jag uppfattade rätt, för det första att regeringen redan från början hade varit väldigt aktiv i den här frågan, och för det andra att vi hade samma ambition när det gällde sysselsättningen; vi hade ingen anledning att misstänkliggöra varandras avsikter.

Jag kan försäkra att jag icke haft någon strävan att misstänkliggöra arbetsmarknadsministerns avsikter i fråga om att klara sysselsättningen.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Hela tanken är ju orimlig – att jag skulle säga att arbetsmarknadsministern inte har någon ambition att klara sysselsättningen. Jag höll på att säga att det är så dumt att det är onödigt att bemöta. Det är ju självklart att jag anser att arbetsmarknadsministern och regeringen i sin helhet vill medverka till att klara sysselsättningen. Det finns väl ingen i det här landet, om han står aldrig så långt ut till höger, som tycker det är bra med arbetslöshet.

Men när det gäller frågan om L M Ericsson och att slå näven i bordet så har det ju nu visat sig att regeringen, enligt det uttalande som gjorts sedermera, i god tid redan föregående år var orienterad om att en nedläggning skulle ske vid L M Ericsson i Olofström. Man lät beslutet gå ut och skapa oro bland de anställda, man vidtog inga åtgärder från regeringens sida. Inte förrän protestaktionerna på allvar började växa fram från Olofström vidtog man dessa åtgärder. Det har bekräftats av Lundvall i TV i den debatt som jag själv lyssnade på att man hade informerat regeringen om förhållandena vid Olofström. Om arbetsmarknadsministern inte vill godta min tolkning, ber jag att han ser till att få utskriften från TV:s diskussion om sysselsättningen i Olofström, där Björn Lundvall deltog.

Låt mig sedan säga till arbetsmarknadsministern, när han vill att jag skall understryka att vi båda har goda avsikter, att jag inte ett ögonblick försökt säga någonting annat. Att inte arbetsmarknadsministern skulle ha intresse av sysselsättningen är barockt. Men det föreligger en grundläggande skillnad, och det är den jag i hela diskussionen har försökt redovisa. Enligt den s. k. Ahlmarkdoktrinen skall det sociala ansvaret för sysselsättningen läggas på företagen, och staten skall vara den yttersta garanten, så att säga, när företaget inte vill – eller låt oss säga inte kan – vidta åtgärder. Det är en uppfattning som enligt min mening vilar på lösan sand. I ett privatkapitalistiskt samhälle har företagen inte till uppgift att klara sysselsättningen utan att få största möjliga avkastning på kapitalet.

Herr ELMSTEDT (c):

Herr talman! Oavsett hur debatten i tidningar och på andra ställen kan ha uppfattats när det gäller uppslutningen i Blekinge län kring lösandet av de problem som nu finns, så kan jag försäkra att det råder total enighet i länet om att man måste vidta kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med alla dessa bekymmer.

Här har sagts vid många tillfällen i dag att det är bättre att man för en konstruktiv debatt än att man försöker misstänkliggöra varandra. Jag hade, herr talman, från början inte tänkt delta i denna debatt. Men jag tyckte ändå att frågan är så pass allvarlig att det kan finnas anledning att markera den uppfattning som finns i länet – och försöka göra det så lugnt som möjligt. Jag uppskattar alla förslag och alla försök att komma till rätta med problemen.

Blekinges utveckling under de senaste 20 åren har redovisats inför

statsmakterna under senare år vid många olika tillfällen. Vi har förlorat många arbetstillfällen genom omorganisationer, framför allt på försvarssidan – det är allmänt bekant. Ersättningsarbetstillfällen genom statens försorg som kompensation för detta har inte kommit i tillnärmelsevis den utsträckning som motsvarar de förluster som redovisats. Vi har däremot under 1950-talet och kanske framför allt under 1960-talet haft en industriutveckling som varit till gagn för länet och dess befolkning – därom råder inget som helst tvivel. Men vi har fått en snedbalans i utvecklingen. Jag vill inte påstå att vi har fått en för dålig tillväxt på industrisektorn, men vi har i förhållande till denna tillväxt fått en alltför svag tillväxt på servicesidan. Det är ett bekymmer som vi har haft att brottas med vid många tillfällen.

De storföretag som finns i länet t. ex. har i princip ingen administrativ ledning där utan är i de flesta fall att betrakta mera som filialföretag. Det är klart att det är en sak som verkar i negativ riktning, när det börjar knaka i fogarna. Har man administrationen förankrad på samma ställe som den direkta produktionen är det i sig en fördel, när det gäller att överväga problemen, innan man går till verket med att lägga ner.

Vi har i riksdagen vid ett par tillfällen under 1970-talets början haft att ta ställning till utlokalisering av statliga verk. Icke vid något av dessa tillfällen har Blekinge län kommit i åtanke; trots framställningar och uppvaktningar har detta icke lyckats. Det är också värt att notera i sammanhanget, när man i dag för denna breda och stundom litet yviga diskussion.

Vi har haft och har fortfarande dess värre i förhållande till många andra län ett relativt svagt utbildningsutbud, en omständighet som vi hoppas i någon liten mån skall kunna vändas till det bättre när vi får en yrkesteknisk högskola, även om man inte – och det vill jag gärna ha sagt här; jag har sagt det vid många andra tillfällen – skall dra alltför stora växlar på den aktiviteten. Den är i förhållande till annan högskoleutbildning en ytterst blygsam del, men den innebär ändå för Blekinge län ett klart fall framåt.

Oron i länet har dokumenterats, inte minst i höstas när en enhällig lekmanstyrelse i länsstyrelsen antog en skrivelse som skickades till arbetsmarknadsdepartementet, i vilken allt som sagts i den här debatten och i många andra debatter klart redovisades. Att sedan på sina håll ute i bygderna de människor som direkt drabbas av en företagsnedläggning, en personalindragning eller vad det kan handla om känner oro och faller uttryck och omdömen i stridens hetta eller under påverkan av oro för sina jobb får man nog ha överseende med. Men jag skulle gärna vilja säga att behandlingen av frågan skulle gå lättare, om debatten i dess helhet kunde föras litet mera sansat.

Jag noterar, efter att ha läst arbetsmarknadsministerns svar till herr Gustafsson i Ronneby, att i svaret räknas upp de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit för landet i dess helhet och att en inte oväsentlig del av dessa gäller Blekinge. Det noterar vi med tillfredsställelse. Det

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

har också herr Gustafsson noterat – det är bra.

På ett ställe i svaret sägs det att regeringen är beredd att positivt pröva varje seriös framställning om ytterligare lokaliseringstöd till Blekinge. Vidare sägs det att "regeringen efter framställning från länsstyrelse kan förorda att kommun utanför stödområdet för viss tid skall i fråga om lokaliseringstöd kunna jämföras med kommuner i den s. k. grå zonen". Jag utgår från att innebörden av detta är att om länsstyrelsen i Blekinge län presenterar ett material som gäller ett sådant ärende kommer det i stort sett att mötas positivt och att insatser i önskad riktning då görs.

Jag skulle vilja tillägga en liten sak. Här har diskussionen kanske gett vid handen att länets näringsliv bara består av några stora koncerner. Det finns en sådan snedvridning, men det hindrar inte att det också finns massor av små företag. Därför noterar jag med tillfredsställelse den satsning på bl. a. företagarföreningarnas möjligheter till ökade krediter, vilket är ett klart steg framåt också för näringslivet i Blekinge.

Till sist, herr talman, en fråga till arbetsmarknadsministern: Det har stått i tidningarna att televerket har förhandlingar med L M Ericsson om tidigareläggning av beställningar. Hur förhåller det sig med detta? Jag är medveten om att det kanske kan vara svårt att ge något närmare besked på den punkten, men om det är möjligt för arbetsmarknadsministern att svara i dag vore jag tacksam.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Jag tycker att den här debatten har varit väldigt bra, därför att den har rensat ut ur diskussionsrummet en hel rad av de våldsamma överdrifter och missständkliggöranden som herr Gustafssons i Ronneby parti har ägnat sig åt när det gäller de frågorna. Man har missständkliggjort våra avsikter.

Nu säger herr Gustafsson själv att det är "barockt" att göra det. Jag tar fasta på de orden. Det är bra att de uttalats. Min kritik riktar sig alltså mot de rent politiska påhoppet på regeringen. När det gäller de fackliga organisationerna tror jag att de har gjort utomordentligt väsentliga insatser för att fästa uppmärksamheten på problem med jobben i vissa av de här kommunerna och för att aktivt och konstruktivt samverka för att uppnå utbildningsinsatser som kan ersätta permitteringar.

Här talar Hans Gustafsson om "Ahlmarkdoktrinen". Den skulle innebära att man vind för våg lät vad som helst hända i landet. När ni socialdemokrater talar om att företag har ett socialt ansvar för sina anställda och för en kommun – då är det progressivt, då är det riktigt, då skall man göra det! När Nils Åsling och jag t. ex. säger att företagen har ett ansvar för sysselsättningen och för den bygd som de ligger i blir det plötsligt reaktionärt. När vi säger exakt samma sak, att också företag har ett socialt ansvar, bedömer man resp. uttalande på helt olika sätt beroende på om det är en socialdemokrat eller en icke-socialist som gör uttalandet! Jag ser ingen som helst logik i en sådan propaganda.

Talet om att man skulle låta saker och ting ske utan att ingripa har

bemötts i den här debatten på punkt efter punkt: lagerstödet utformning, industribeställningar som görs för att klara svackor i konjunkturen, andra beställningar, lokaliseringstöd, som man nu kan gå in med också utanför allmänna stödområdet – jag kan försäkra Claes Elmstedt att seriösa projekt kommer att behandlas i positiv anda om de kan trygga sysselsättningen –, utbildningsinsatser som i dag är större än någonsin tidigare och beredskapsarbeten. Vad är det för antydan om att staten skulle stå passiv? I själva verket går vi in i framför allt de krishotade länen för att ge sysselsättning i den mest långdragna lågkonjunktur som vi haft i Sverige under efterkrigstiden.

Jag har ganska noga gått igenom de olika steg som vi har tagit när det gäller Olofström: först förhindrat permitteringar vid Volvo i Olofström, sedan lyssnat till människorna, de anställda vid L M i Olofström innan man fattade beslut, sedan sett till att de primära förhandlingarna avbryts så att bollen spelas tillbaka till den centrala arbetsgruppen – som skulle utreda framtiden för L M –, sedan förhindrat omfattande permitteringar vid en rad av L M:s fabriker, sedan sett på de långsiktiga problemen, där arbetsgruppen jobbar. Det pågår också samtal mellan regeringen och L M om beställningar. För att inte störa de samtalen vill jag inte gå in på dem i detalj, men om avsikten med dem råder det naturligtvis inget tvivel. Ytterligare ett steg har varit att diskutera möjligheterna att få annan industri till Olofström. Jag gick igenom allt detta noggrant för att visa på vilket sätt vi jobbar i frågor av det här slaget.

En av mina frågor till Hans Gustafsson är: Har socialdemokratin en annan målsättning när det gäller L M i Olofström än vi har? Jag började bli litet orolig när jag läste Dagens Industri i går. Där finns en stor intervju med Rune Johansson, den förre industriministern. Dagens Industri frågar honom: "Du tycker att den borgerliga regeringen är passiv – hur hade en socialdemokratisk tacklat problemen, t. ex. i Olofström?" Rune Johansson svarar: "Vi hade krävt att en avveckling skulle ske under socialt acceptabla former och först efter diskussioner mellan företagsledning, fack och kommun."

"En avveckling skulle ske . . ." Är det alltså så att ni socialdemokrater redan har avskrivit L M-fabriken i Olofström? Regeringens avsikt är att genom tråget arbete försöka klara så mycket som möjligt av sysselsättningen i Olofström. Jag tror att det vore bra om Hans Gustafsson kunde ge besked på den här punkten, där oklarhet har skapats genom intervjun med Rune Johansson.

Fru HÅKANSSON (fp):

Jag betvivlar inte ett ögonblick herr Gustafssons i Ronneby vilja att på olika sätt understryka vikten av att vi räddar sysselsättningen i Blekinge. Det är bara det att jag tycker att herr Gustafsson kunde vara så generös att han kan finna något positivt i alla andra uttalanden i Sydöstra Sveriges Dagblad, i debatter och diskussioner.

Det är intressant att här höra att vi skall föra en debatt på herr Gus-

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

tafsson villkor. Vi skall inte få ta upp saker och ting som faktiskt är väldigt väsentliga. Man har på alla sätt försökt misstänkliggöra inte bara regeringens åtgärder utan även de enskilda riksdagsmännen. Man för-ringar deras insatser och framställer det på så sätt som om de vore mindre intresserade av att rädda sysselsättningen i länet.

Herr Elmstedt har redan tagit upp utbildningssektorn. Jag har för bara två dagar sedan haft en debatt med statsrådet Mogård om den och hoppas att vi kanske så småningom skall kunna få in också en utbildningsplan i beredskapsarbetena för ungdom. Det skulle betyda mycket för Blekinge, som verkligen har ett svagt utbud på utbildningssidan.

Konkreta frågor har herr Gustafsson inte velat svara på. Jag har flera gånger frågat: Hur skall industrin kunna klara sig bättre genom att man höjer arbetsgivaravgiften? Det svarar herr Gustafsson mycket svävande på. Om Blekinge får betraktas som ett primärt stödområde får vi åtnjuta en sänkt arbetsgivaravgift. Men den vill ju herr Gustafsson parti höja, också i Norrlandslänen. Hur går det egentligen ihop?

Även om herr Gustafsson inte är intresserad av att debattera med mig utan med arbetsmarknadsministern – det förstår jag helt och fullt – skulle det vara bra att få svar på den frågan.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Fru Håkansson och jag är bänkkamrater här i riksdagen. Vi kanske kan klara upp den frågan i bänken, så att jag slipper att använda de sex minuter jag har i talarstolen till det, utan kan använda dem till att svara arbetsmarknadsministern, som också han varit vänlig nog att ställa frågor till mig.

Arbetsmarknadsministern sade att det här hade varit en bra debatt, därför att den hade rensat ut en hel del överdrifter. Som ett exempel på det anförde han att jag hade sagt att det var barockt att påstå att arbetsmarknadsministern inte skulle ha intresse för sysselsättningen. Jag tycker det är självklart. Är det verkligen någon som har påstått att arbetsmarknadsministern inte skulle ha intresse för sysselsättningen? Det är en helt orimlig tanke. Om mitt uttalande verkligen kan ha hjälpt arbetsmarknadsministern att känna sig tillfreds med den här debatten har jag verkligen ingenting att erinra.

Vidare sade arbetsmarknadsministern att vi beskriver det som om regeringen lät allt gå vind för våg när vi talar om regeringens handläggning av dessa frågor. Jag vet inte vem det är arbetsmarknadsministern åberopar när han gör detta påstående. I varje fall gäller det inte mig. Jag har visat på en enda sak – jag hoppas herr Ahlmark förlåter mig om vi inte kan reda ut den på de fem minuter jag har kvar av min talartid – nämligen en skillnad i synsätt.

Den borgerliga regeringen – herr Ahlmark själv och herr Åsling – hävdar att det huvudsakliga och primära ansvaret för sysselsättningen ligger hos företagen och att staten kommer in som den yttersta garanten. Får jag be herr Ahlmark, som tydligen tvivlar på vad jag säger, att läsa herr

Åslings inlägg i den finanspolitiska debatten den 9 mars! Där redovisar han själv dessa skiljaktiga synsätt.

Vi säger att det är bra om den borgerliga regeringen vill kräva socialt ansvar av företagen. För min del anser jag dock att den uppfattningen vilar på lösan sand. För företagsamheten i ett privatkapitalistiskt eller ett blandekonomiskt samhälle är sysselsättningen inget primärt mål – dess primära mål är att skapa största möjliga avkastning på insatt kapital. När önskemålet om sysselsättning inte sammfaller med det, herr Ahlmark, är det sysselsättningen som får vika. Det är bara så länge sysselsättningen står i överensstämmelse med god avkastning som den stämmer med företagets filosofi.

Lägg märke till, herr Ahlmark, att jag inte har framfört någon moralisk anklagelse mot företagen för detta! Jag säger att det är inbyggt i systemet. Accepterar vi ett blandekonomiskt samhälle får vi också acceptera den här konsekvensen. Men när vi tar itu med de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall vi också ha klart för oss att det är en skillnad i synsättet mellan å ena sidan dem som anser att samhället har ett ansvar att aktivt och omedelbart gripa in och å andra sidan dem som, liksom herr Ahlmark, ser företagen som den slutliga garanten när alla andra önskemål om det sociala ansvaret har misslyckats.

Om herr Ahlmark inte känner igen min beskrivning eller tycker att den är fel bör han gå tillbaka till riksdagsprotokollet för den 9 mars och läsa industriministerns debattinlägg, där han själv slår fast denna skillnad i synsätt. I detta att vi har olika synsätt ligger inte några moraliska värderingar eller övertoner; vi konstaterar ett förhållande som råder.

Herr Ahlmark tog ånyo upp frågan om L M Ericsson och sade att han har gått igenom hela historien och betonade facket's betydelse. Det är ju facket, herr Ahlmark, som har varit mest kritiskt mot regeringens handläggning av den här affären. Hör på Mats Jönsson i Studio S och i Kvällsöppet! Jag skall gärna interpellationsvägen se till att vi får en ordentlig debatt om L M Ericsson-frågan, där också jag får tillräckligt med tid för att gå igenom hela den historien, om det är vad herr Ahlmark önskar. Jag ville inte nu dra upp hela den debatten – det var för mig en avslutad diskussion. Men jag skall gärna återkomma.

Till sist ställde herr Ahlmark en fråga till mig med anledning av en intervju med Rune Johansson i Dagens Industri. Interpellationsdebatterna är ju till för att riksdagsledamöterna skall fråga statsråden och få svar av dem och inte tvärtom, men generös som jag är till min natur skall jag försöka svara på herr Ahlmarks fråga, trots att jag inte har läst artikeln – jag svarar på den utifrån vad herr Ahlmark säger att intervjun innehöll.

Herr Ahlmark frågade: Betyder det uttalande som Rune Johansson gjorde att ni vill lägga ned L M Ericsson? Självfallet inte. Men vi måste, herr Ahlmark, acceptera att vi på grund av ny teknologi och annat har strukturella förändringar som gör att vi inte på alla områden kan ha den sysselsättning som vi har haft tidigare, och detta gäller i hög grad

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

L M Ericsson. Jag kan inte svara för Rune Johansson, det hoppas jag att herr Ahlmark accepterar, men vad jag säger är att löntagarna måste genom andel i förmögenhetstillväxten och ett därur härlett inflytande få möjligheter att se till att den anpassning som måste göras sker i socialt acceptabla former och inte bara utifrån snävt företagsekonomiska synpunkter. Den får inte gå till så att man sitter i ett koncernbolags styrelserum i Stockholm och gör företagsekonomiska kalkyler och fattar beslut på grundval av att man råkar hyra industrilokaler och har små investeringar och låga utbildningskostnader. En avveckling skall ske i socialt acceptabla former. Därför måste löntagarna via kapitaltillväxten få ett inflytande grundat på ägande. Det är detta som jag förmodar har varit avsikten med artikeln, som jag tyvärr inte har läst.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Om detta var avsikten, är vi helt överens. Det är självklart att *om* en avveckling måste ske, så skall den ske i socialt acceptabla former. Men jag tycker inte att man får ge upp och säga att en avveckling *skall* ske. Det gäller naturligtvis i en bygd, som är starkt beroende av några få enskilda företag, att så långt som möjligt jobba fram lösningar, som kan klara sysselsättningen. På den punkten är tydligen Hans Gustafsson och jag överens.

Jag återkommer sedan bara till en sak: den ideologiska debatt som Hans Gustafsson tagit upp. Från regeringens sida anser vi att också företagen har ett ansvar för sysselsättningen. Det kan inte vara något fel att i den offentliga debatten och i diskussioner med enskilda företag påpeka att de har ett ansvar för sysselsättningen på sin ort.

Hans Gustafsson säger att företagen inte kan känna något sådant ansvar, eftersom de bara har intresse för vinsten, för aktieägarna, för produktionen och annat sådant. Att man säger detta innebär inte någon anklagelse mot företagen, menar Hans Gustafsson!

Jo, om det är så att vissa företag inte känner något som helst ansvar för sysselsättningen, som Hans Gustafsson här påstår, tycker jag att det bör uppfattas som en anklagelse mot de företagen. Sysselsättningen i vårt land är nämligen en övergripande målsättning, som alla grupper och institutioner bör samlas för att värna. Det bör gälla företagen, det skall gälla kommunerna, det gäller de fackliga organisationerna – och det gäller inte minst de beslut som regeringen fattar och som jag här i dag gett mängder av exempel på.

Men om man undantar en part – företagen – från detta ansvar för sysselsättningen och sedan säger att det inte innebär någon kritik, då försvagas vår gemensamma kamp att hålla arbetslösheten nere i Sverige.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Jag beklagar att herr Ahlmark inte vill försöka förstå vad jag menar.

Nu frågar herr Ahlmark: Skulle det innebära att det inte är bra när

vi från vår sida säger att företagen skall bära ett socialt ansvar för sysselsättningen? Jag sade alldeles nyss, att visst är det bra. Det är ju en tanke som vi ofta för fram att företagen skall ha ett ansvar för sysselsättningen inom den bygd och på den ort där de verkar. Jag säger bara att ytterst – och jag tror att herr Ahlmark förstår vad jag menar – bygger egentligen det påståendet på lösan sand. Företagens uppgift i ett privatkapitalistiskt eller blandekonomiskt samhälle är nämligen att tillgodose kravet på avkastning på kapitalet. När det kravet kommer i konflikt med sysselsättningskravet, får sysselsättningen vika. Det är endast så länge det finns korrespondens mellan avkastningskravet och sysselsättningskravet som man tillgodoser även sysselsättningen. Men uppstår det en konflikt får sysselsättningen vika. Det tycker jag ändå är ganska självklart i ett privatkapitalistiskt samhälle. Jag säger då att jag inte anklagar företagen för det, ty så länge vi tillåter den typen av företagsamhet får vi den konsekvensen.

Det hindrar inte, herr Ahlmark, om vi vill förstå varandra, att det finns företagare som av humanitära skäl icke skickar ut folk precis den minut då det skulle vara effektivast att göra det med hänsyn till avkastningskravet. Det är alldeles uppenbart, men det är ingen diskussion som vi skall föra i det principiella resonemanget. Det är klart att en regerings handläggning av dessa frågor påverkas av om man insett denna konsekvens av blandekonomin eller inte. Det är egentligen vad jag har försökt säga och tagit upp mycket av kammarens tid med. Det har inte varit ett försök att säga att herr Ahlmark eller regeringen i övrigt skulle *strunta i sysselsättningen* – något sådant har jag aldrig föreställt mig, och jag är glad om jag på den punkten kunnat medverka till ett bättre välbefinnande hos arbetsmarknadsministern.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Efter detta har den här debatten nu blivit ideologiskt utomordentligt intressant och viktig. Nu säger Hans Gustafsson en sak som verkligen skiljer oppositionen från regeringen. Han säger att socialdemokratin också har sagt att företagen skall ha ett socialt ansvar. Men, medger han, det påståendet har vi "byggt på lösan sand".

Socialdemokratin har alltså år efter år predikat att vi alla, inklusive företagen, har ett ansvar för sysselsättningen. Man har gjort det med rätta, och vi instämde när vi befann oss i opposition. Nu påstår herr Gustafsson att detta var prat, byggt på lösan sand!

Enligt den nuvarande regeringens mening har *alla* parter i ett samhälle ansvar för sysselsättningen, att gemensamt värna om den: företagen, kommunerna, de fackliga organisationerna och inte minst regeringen. Att på det vis som herr Gustafsson nu gjorde undanta en part, nämligen företagen, och säga att alla hans tidigare påståenden om att de har ett ansvar bygger på lösan sand är ett remarkabelt ideologiskt avslöjande.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om förbättring av
sysselsättningen i
Blekinge*

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Herr Gustafsson i Ronneby föredrar att föra den fortsatta debatten om de höjda arbetsgivaravgifterna med mig i bänken. Det ser jag fram emot. Det skall jag gärna göra och utveckla ämnet litet längre. Men jag tycker ändå att han då kommer för billigt undan.

Hur kan herr Gustafsson förklara att industrin kan få större bärkraft och att näringslivet inte får ökade kostnader genom att arbetsgivaravgifterna höjs? Det måste ju drabba speciellt vårt län, där industrin redan har så stora svårigheter.

Som jag tidigare har anmärkt skulle vårt län eventuellt bli betraktat såsom temporärt stödområde. Men den socialdemokratiska skuggbudgeten vill ytterligare höja arbetsgivaravgiften även i stödområdena. Den ekvationen går inte ihop, herr Gustafsson. Jag tycker att det är litet dåligt att inte kunna svara på den frågan här utan hänvisa till enskilda samtal i bänken.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Med anledning av Margot Håkanssons inlägg vill jag säga att jag föreställer mig att hon menar den procentuella höjning av arbetsgivaravgiften som finns intagen i vår alternativa budget. Hon frågar hur den höjningen kan gå ihop med företagets situation. Men, fru Håkansson, den arbetsgivaravgift som finns intagen i vår alternativa budget ingick till en del – den andra hälften tog regeringen redan i höstas – i den överenskommelse som var träffad mellan regeringen och löntagarorganisationerna om att statsskatten skulle sänkas och totalfinansieras via arbetsgivaravgiften. Detta skulle man ta hänsyn till vid de kommande löneförhandlingarna.

Om man avräknar en arbetsgivaravgift i löneförhandlingarna, kan jag inte förstå att det ökar kostnaderna för företagen. Jag skulle i stället kunna påstå motsatsen. Vid en reallöneökning via sänkt statsskatt blir kostnaden för företagen bara ungefär en tredjedel av vad den eljest skulle bli om man ville uppnå samma resultat via nominella lönehöjningar.

Det är ungefär samma resonemang som en annan företrädare för regeringen för, när hon frågar: Kan ni verkligen påstå att kommunerna genom en ökad belastning på 800 milj. kr. skulle få bättre möjligheter att vara progressiva och bygga ut? Nej, självfallet inte. Det vore allra bäst för kommunerna om de inte hade några kostnader alls. Varför tar man inte bort alla typer av belastningar? Givetvis skulle kommunerna då få de bästa förutsättningarna. Men så enkel är inte problematiken.

I sitt senaste inlägg förklarade arbetsmarknadsministern att det var ett remarkabelt ideologiskt påstående att det privatkapitalistiska näringslivet är baserat på en filosofi, som utgår från avkastningen på kapitalet och inte anser det vara kapitalets primära uppgift att svara för sysselsättningen. Jag tror inte att det är ett särskilt remarkabelt påstående. Det finns god grund för det påståendet. Företagen är säkert beredda att instämma i det.

Arbetsmarknadsministern frågar: Betyder detta att vi inte skall ställa krav på att företagen skall visa socialt ansvar?

Det är klart att vi skall ställa krav. Vi skall, herr Ahlmark, försöka tränga tillbaka effekterna av denna inbyggda konsekvens av det blandekonomiska systemet genom att gemensamt driva en opinion för att hävda företagens sociala ansvar. Det skall vi visst göra, men jag kan dra den slutsatsen, i motsats till herr Ahlmark, att när det uppstår en allvarlig konflikt mellan avkastningskravet och sysselsättningen, då är det sysselsättningen som får vika.

Varför hade herr Ahlmark inte försökt inympa denna utmärkta strategi hos L M Ericsson? Vad var det som gjorde att L M ville lägga ner företaget i Olofström? Jo, precis det jag säger: Företagsledningen räknade ut att från avkastningssynpunkt var avveckling det mest lönsamma. Man hyr fabriken på ett kontrakt som upphör 1981, man har små maskininvesteringar därför att det är den typen av produktion, och man har låga utbildningskostnader. Alltså, sade man, låt oss lägga ned fabriken. I det brev från en L M Ericsson-direktör som lästes upp för arbetsmarknadsministern och mig i Kvällsöppet hette det att man inte ville plöttra på flera ställen.

Det är precis detta jag har beskrivit här, och jag har inte gjort det utifrån moraliska utgångspunkter. Jag har beskrivit ett förhållande i ett system. Skillnaden mellan den s. k. Ahlmarkdoktrinen sätt att se på saken och det synsätt som jag har beskrivs av industriministern i riksdagsdebatten den 9 mars, där han just konstaterade det här förhållandet.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Jag märker nu att Hans Gustafsson säger att vi *skall* ställa krav på företagen i vad gäller sysselsättningen, trots att företagen också har andra bevekelsegrunder i ett antal lägen.

Det är bra att Hans Gustafsson säger det, därför att i så fall har vi under den allra sista delen av den här debatten närmast oss varandra: alla parter i samhället – företag, fackliga organisationer, kommuner och regering – har ett gemensamt ansvar för sysselsättningen i Sverige.

Herr GUSTAFSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern gjorde en så välvillig avrundning av debatten att jag egentligen borde kunna avstå från ytterligare inlägg. Men jag vill gärna säga att det är bra om man inser att framgången för hävdandet av denna princip sannolikt är ganska ringa, därför att den principen står i strid med den filosofi som finns inbyggd i systemet. Är man klar över att man inte kommer att lyckas särskilt bra på den punkten, så har man sannolikt en bättre beredskap för att sätta in åtgärder när problemen dyker upp.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om ökade syssel-
sättningsmöjlighe-
ter i Bohuslän*

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Uddevalla (s) den 25 januari anmälda interpellation, 1976/77:85, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Uddevalla har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att skapa ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän.

Göteborgs och Bohus län omfattar från arbetsmarknadssynpunkt tre delar: storstadsregionen i söder, den förhållandevis expansiva Stenungsund-Lysekilsregionen med stora tunga industrier och den glesbygdsbetonade norra delen av länet. Som herr Nilsson framhåller inger utvecklingen i de norra och mellersta delarna av Bohuslän bekymmer. I de fyra nordligaste kommunerna Sotenäs, Tanum, Munkedal och Strömstad har huvudnäringarna traditionellt varit fiske, jordbruk och stenindustri. I och med att dessa näringar gått tillbaka har det uppstått problem att finna alternativ sysselsättning.

Tanums, Strömstads och Munkedals kommuner tillhör det allmänna stödområdet, och herr Nilsson känner väl till vad detta innebär i fråga om möjligheten att få lokaliseringsstöd. Stöd har också utgått till 26 företag i dessa kommuner. Vid årsskiftet 1976-1977 hade 400 arbetstillfällen tillkommit i dessa företag.

När det gäller orter utanför det allmänna stödområdet vill jag erinra om att redan gällande bestämmelser gör det möjligt att bevilja lokaliseringsstöd när arbetslöshet hotar till följd av t. ex. industrinedläggningar. Frågan om lokaliseringsstödens utformning behandlas f. n. av sysselsättningsutredningen. Jag vill därvid erinra om att regeringen i avvaktan på sysselsättningsutredningens arbete avser tillämpa en ordning som innebär att regeringen efter framställning från länsstyrelse kan förordna att kommun utanför stödområdet för viss tid skall i fråga om lokaliseringsstöd kunna jämföras med kommuner i den s. k. grå zonen.

De akuta sysselsättningsproblem som vi i dag möter till följd av den internationella konjunkturedgången och strukturovandlingen har mötts med en rad åtgärder. Företagen har givits möjlighet att producera på lager, att utbilda personal som riskerar permittering osv. I Göteborgs och Bohus län har 69 företag beviljats stöd för en beräknad lagerproduktion om 170 milj. kr., och ungefär 1 000 personer kommer i åtnjutande av utbildning. Statliga och kommunala industribeställningar har tidigarelagts, volymen av beredskapsarbeten har ökats, och möjligheterna till arbetsmarknadsutbildning har vidgats.

Herr Nilsson tar upp varvsindustrins och tekoindustrins problem. Regeringen överväger f. n. den rapport som analysgruppen för vissa varvsfrågor har utarbetat och som berör bl. a. Göteborgsvarven och Uddevallavarven. När det gäller tekoindustrin lade regeringen förra veckan fram förslag som syftar till att stödja sysselsättningen inom denna bransch.

I sammanhanget vill jag nämna att regeringen nyligen på en rad punkter

ändrade SJ:s planer på att försämra järnvägsservicen, bl. a. i norra Bohuslän.

Jag vill avslutningsvis försäkra herr Nilsson att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen i Bohuslän. Vi skall positivt pröva varje seriöst förslag som kan medföra en förbättrad sysselsättningsituation i regionen.

Herr NILSSON i Uddevalla (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

I stort delar jag hans uppfattning om det bekymmersamma läget i Bohuslän, som varat i åtskilliga år speciellt i samband med de problem som finns på varvs- och tekosidan.

Jag vill däremot erkänna att jag nog hade ganska stora förväntningar på detta svar med tanke på en del uttalanden som arbetsmarknadsministern gjort i samband med sina årliga resor i Bohuslän. Men låt mig beröra några av de synpunkter som jag har fått av arbetsmarknadsministern här i svaret.

Låt mig då börja med varvssituationen som ju är aktuell f. n. Regeringen har att författa en proposition i ämnet, och därför är vi naturligtvis intresserade med tanke på den stora betydelse varvet har för stora områden i Bohuslän. Människorna i detta område har många gånger känt oro inför framtiden. Det handlar om Thordén-tiden och om Eriksbergs delägarskap i varvet. Under senare år har det däremot funnits en större tillförsikt inför framtiden mot bakgrunden av de stora investeringar som gjorts och den resultatutveckling Uddevallavarvet haft under 1970-talet. 1976 var vinsten för varvet 79 milj. kr., och vi vet också att självfinansieringen av de gjorda investeringarna har varit påfallande hög.

När analysgruppen kom med sin rapport, återkom känslan av oro inför framtiden. Då frågade sig många vid varvet: Vad kommer detta att innebära för oss? Kommer maskinverkstaden att vara kvar i framtiden? Hur kommer det att bli?

Det var några av de frågor man ställde, men något svar gick inte att få. Något svar har jag inte sett i analysgruppens rapport. Därför finns det anledning för mig att vara ganska kritisk till rapporten. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern tar med sig dessa kritiska synpunkter när han skall skriva förslaget i regeringen.

Man talar om nedskärningar av varvskapaciteten. Man analyserar inte framtiden och dess möjligheter. Man säger bara att ungefär 10 % av de anställda på Uddevallavarvet bör försvinna, detta trots att både företagsledning och de anställda har sagt att alla medarbetare behövs för att klara den orderstock som finns och som nyligen utökats med ytterligare en norsk beställning.

Sedan tycker jag också att analysrapporten är alldeles för optimistisk. Det finns flera saker i den rapporten som jag hoppas att man funderar litet närmare på. Den första är då formerna för organisationen av svensk varvsindustri. Jag vill här betona att jag ingalunda är motståndare till

Torsdagen den
17 mars 1977

Om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

samverkan. Tvärtom. Det behövs samverkan i olika delar för att skapa en slagkraftig varvsindustri i landet. Men vad jag är fundersam över är den modell av organisationen som analysgruppen har lagt fram. Man redovisar inte vilka fördelar man uppnår med denna typ av organisation. Jag har alltid haft den uppfattningen, att om man föreslår förändringar bör man också tala om vad dessa förändringar innebär. I mina hemtrakter – och inte minst ute på varvet – har vi varit oroliga därför att vi fruktat för att analysgruppens förslag skulle leda till krångel och byråkrati samt att förslagets genomförande skulle kosta miljontals kronor för en tung administration. Vi är också oroliga för att Uddevallavarvet inte får behålla den särart som det nu har – och som egentligen alla varv har. Varvsnäringen är ju speciell, och därför bör de olika varven även i större sammanhang få behålla sin självständighet och särart. Jag hoppas därför att regeringen, när man skriver propositionen, ser litet närmare på problematiken vid ett eventuellt nytt moderbolag.

En annan fråga som vi också har funderat över i Uddevalla är stödformerna. Där hoppas jag att regeringen studerar de olika stödformer som finns och deras påverkan på olika konkurrensförhållanden. Jag har här pekat på varvsproblematiken mot den bakgrunden att Uddevallavarvet har stor regional betydelse inte bara för Uddevalla utan för stora delar av Bohuslän. Jag tänker då inte minst på att vi har en hel del företag som tillverkar produkter vilka kommer till användning i verksamheten på Uddevallavarvet. Jag kan också peka på att hälften av samtliga industrisysselsatta i Uddevalla arbetar vid varvet. Det är ju någonting som visar varvets betydelse.

Det kan tyckas att en minskning med drygt 300 arbetstillfällen är litet mot bakgrund av den situation som Uddevallavarvet befinner sig i. Jag vill emellertid betona att när investeringarna i varvet gjordes, så syftade de till en ökning av antalet anställda där med ca 700 man.

Det har i många sammanhang, inte minst i storstadspressen, gjorts gällande att trycket på västkusten är starkt. Detta är emellertid en vrångbild av den verklighet som vi lever i. Det har aldrig existerat något tryck mot västkusten, allra minst mot de norra delarna av Bohuslän. Det enda tryck som vi någonsin upplevt är det som förekommer under sommarmånaderna, när befolkningen plötsligt flerdubblas. Men som arbetsmarknadsministern vet kan människorna i norra Bohuslän inte leva enbart på sommargäster. Det krävs också andra former av verksamhet.

På grund av den konjunktursituation som arbetsmarknadsministern har beskrivit i sitt svar till mig har man i dag på många håll i landet stora bekymmer. Naturligtvis tror vi att de bekymren kommer att lätta när vi får en konjunkturuppgång, och även i Bohuslän kommer ju sysselsättningsläget då att förändras. Men vi vet ändå att det nu förekommer korttidspermitteringar. Vi har också utbildning på gång för flera hundra människor. Det har Per Ahlmark redan pekat på. Likaså har vi ett tjugotal företag i norra och mellersta Bohuslän som har varslat om uppsägning för 300–400 människor. En hel del av de företagen kommer också att

Torsdagen den
17 mars 1977

Om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

säga upp de anställda, som har arbetat vid företagen och arbetar där i dag.

Då kanske någon säger: Ja, men detta kommer vi att reda upp när tiderna blir bättre. Jag tror inte det. Även om en del kommer att rättas till vill jag ändå påstå att situationen i mellersta Bohuslän kommer att bli mörk, om ingenting händer. Detta gäller framför allt i norra Bohuslän. Där vill jag likna bekymren vid problemen i Norrland, som ju är stora. Jag vill ha sagt detta mot bakgrund av de uttalanden som gjorts om det tryck som finns mot västkusten. Naturligtvis har det vid olika tillfällen funnits ljusa drag även i Bohuslän, t. ex. tillkomsten av Statsraff, som betyder mycket för Lysekil och för sysselsättningen i just den regionen. Vi hade utbyggnaden av Uddevallavarvet som också skapade arbetstillfällen. Oljeplattformen i Strömstad har också haft en viss betydelse, men en kortvarig sådan, vilket nu ställt till en hel del andra problem.

Vi vet också att den typ av anläggningsarbeten som förekommit utefter västkusten i många år nu håller på att ta slut. Framtiden för byggnadsarbetarna ser dystert ut. Det är bara att konstatera att enbart i Tanums och Strömstads kommuner går i dag ca 150 byggnadsarbetare arbetslösa av totalt 360. Dessutom finns det i Tanum och Strömstad ett 90-tal människor i beredskapsarbete.

Regeringen har nu också lagt Statsraff på is. Även om arbetsmarknadsministern säger att Lysekilsregionen är en förhållandevis expansiv region, kommer beslutet att lägga Statsraff på is att leda till att Lysekils kommun och kringliggande orter får bekymmer i framtiden. De prognoser som länsstyrelsen redovisat pekar nämligen på att sysselsättningen kommer att minska i dessa delar av länet. Jag tror att samhället, vilket också Per Ahlmark har sagt vid olika tillfällen, måste ha ett stort inflytande när det gäller utvecklingen och se till att det skapas alternativ till den sysselsättning som vi nu inte får.

Arbetsmarknadsministerns svar på min interpellation inger mig ingen större optimism. Som Per Ahlmark pekar på har vissa företag fått stöd, vilket inneburit ca 400 arbetstillfällen i de nordligaste kommunerna i Bohuslän. Vi skall emellertid komma ihåg att avtappningen under de senaste åren och framtidsprognoserna visar att sysselsättningen kommer att minska trots samhällets insatser, som vi naturligtvis är överens om måste fortsätta. Det positiva är givetvis att arbetsmarknadsministern försäkrar att den nya regeringen, liksom den tidigare gjorde, uppmärksamt tänker följa utvecklingen i Bohuslän. Jag tror emellertid att det krävs starka instrument för att bryta den här utvecklingen. I detta län som både Per Ahlmark och jag upplever som mycket vackert – och som är en tillgång för vårt land och för de människor som vill komma ut i den vackra naturen – uppstår det stora konflikter mellan arbete, miljö och fritid. Jag är helt övertygad om att just i sådana här områden måste samhället i kanske ännu större utsträckning än på andra platser ta sitt ansvar för att vi skall kunna behålla den fina naturen samtidigt som

Torsdagen den
17 mars 1977

Om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

det skapas sysselsättning för de människor som lever och verkar i de här trakterna.

Jag hade hoppats att arbetsmarknadsministern i denna debatt kunnat redovisa litet av de funderingar som enligt uppgift industriministern hade beträffande projekt för Bohuslän. För en tid sedan var han nere i Uddevalla och talade om just de här sakerna. Avslutningsvis skulle jag vilja hjälpa arbetsmarknadsministern på vägen. Det finns en del projekt som jag tror skulle kunna betyda en hel del, om de kunde komma till stånd snart.

De största bekymren i dag upplever vi i Strömstad och Tanum; vi har haft dem under många år. Jag håller med om att man kanske inte har gjort tillräckligt för de här orterna – det gäller naturligtvis att vara självkritisk. Men med tanke på de uttalanden som Per Ahlmark gjort i olika sammanhang hoppas jag att han vill medverka till en ökning av sysselsättningen i dessa trakter, och när det gäller just Strömstad tror jag att man kan utveckla verksamheten genom exempelvis en utbyggnad av industrier, industrihus och genom beredskapsarbeten.

Låt mig ta ett annat mycket angeläget exempel. Vi har, som herr Ahlmark mycket väl känner till, byggt ett stort oljeraffinaderi vid Brofjorden. Det saknas järnvägsförbindelse till denna industri. Om man medverkade till att bygga ut ett industrispår till denna del av industriområdet, tror jag att det skulle ha en stor betydelse för möjligheterna att förlägga ytterligare industrier dit. Samtidigt kunde man medverka till att få bort en del tung trafik från våra vägar. Denna trafik är ju en belastning inte minst under den period av sommaren när det vistas mycket människor i den här bygden.

Jag vädjar till arbetsmarknadsministern att man allvarligt skall fundera över att snarast ge oss besked när det gäller hamnutbyggnaden i Uddevalla. Denna hamnutbyggnad har stor betydelse inte enbart för de människor som finns i Uddevalla. Den har också stor betydelse för Uddevalla som ett regionalt centrum, för de människor som pendlar varje dag från olika delar av Bohuslän till Uddevalla, och även – framför allt i dagens situation – för alla de byggnadsarbetare som skulle behöva arbetstillfällen.

Ett annat projekt som också är angeläget och som jag tror att man kan tidigarelägga är en broförbindelse över Sunninge sund för att avlasta trafiken och förbättra kommunikationerna med de norra delarna av Bohuslän.

Det är alltså bara några exempel som jag har pekat på här och som jag hoppas att arbetsmarknadsministern allvarligt överväger när man funderar över sysselsättningsproblemen i Bohuslän.

Herr SVARTBERG (s):

Herr talman! Den 29 oktober 1974 framställde en ledamot av kammaren en interpellation till civilministern. En av frågorna då löd så här: Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att öka sysselsättningen i norra Bohuslän?

Riksdagsmannen i fråga är nu arbetsmarknadsminister – ja, i dag lär han dessutom vara statsminister, om man får tro den här veckans tidningar. Jag vet inte om arbetsmarknadsministern har gjort den erfarenheten att det är lättare att fråga än att svara, men hans svar är i alla händelser, som Lennart Nilsson sade, litet tunt.

Jag vill dock ta fasta på ett konstaterande i svaret, och det är värdefullt att det har kommit på pränt från arbetsmarknadsministern. Det står så här:

”De akuta sysselsättningsproblem som vi i dag möter till följd av den internationella konjunkturedgången och strukturomvandlingen – – –.”

När vi talar med Per Ahlmarks partivänner och mittenpartivänner i Bohuslän får vi alltid höra, att det är den socialdemokratiska regeringen som försakat de problem som Bohuslän har. Därför är det mycket skönt att det här konstaterandet görs i svaret, även om man naturligtvis kan utveckla det litet genom att säga att de akuta problemen beror på den internationella konjunkturedgången medan de långsiktiga problemen beror på strukturomvandlingen.

Arbetsmarknadsministern har vidare i sitt svar råkat ut för det fatala att tappa bort Uddevalla i sin uppräknings av regioner. Lennart Nilsson har ju ställt det till rätta – Uddevalla är ju länscentrum och borde självfallet ha varit med i detta sammanhang. Vi socialdemokrater menar att utvecklingen i Uddevalla har en avgörande betydelse för utvecklingen i Bohuslän.

Sedan pekar arbetsmarknadsministern på den expansiva Lysekilsregionen som Lennart Nilsson kommenterade litet. Ja, vari består den där expansionen? Det var en expansion runt Scanraff, men den expansionen är borta nu därför att regeringen har lagt Statsraff på is. Nu behövs helt enkelt extraordinära åtgärder för att klara Lysekilsregionen. Man har nämligen riktat in sig på större satsningar.

När det gäller avvägningen vill jag peka på några detaljer. Det är ju så att samhällets stöd bör hållas kvar där man kan hålla kvar det. En av de kommuner som har de största problemen är Sotenäs kommun. Där har man lagt ett förslag om att tullstationen Kungshamn skall avvecklas. Det är två jobb som försvinner. De centraliseras till Uddevalla. Man har också lagt förslag om att avveckla riksyrkesskolan och AMU-centret i Hunnebostrand. Länsarbetsnämnden har ändrat beslutet om AMU-centret. Det kommer att ligga kvar. Men riksyrkesskolan är under avveckling. Det är mycket trist att arbetsuppgifter som samhället svarar för avvecklas när kommunen slåss för varje arbetstillfälle.

Lennart Nilsson slutade med att peka på några av de förslag till sysselsättningsskapande åtgärder som vi har att jobba med. Jag skulle vilja peka på ytterligare ett, nämligen vad som kan växa fram ifrån det expansiva området Stenungsund, där vi har petrokemin och en utbyggnad av den på gång. Vi hoppas att spridningseffekterna från petrokemin skall bli till gagn för hela Bohuslän.

Jag vill säga att det finns en viss oro i Bohuslän för Per Ahlmarks

Torsdagen den
17 mars 1977

Om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

tidigare ställningstaganden i fråga om avvägningen mellan arbete och miljö. Den oron kommer från den tid då Per Ahlmark var riksdagsman. Nu är han regeringsledamot. Det är möjligt att vi nu kan se med större förhoppningar på denna avvägning.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Det gläder mig att Karl-Erik Svartberg i sitt slutinlägg noterar med tillfredsställelse att folkpartiet hamnat i regeringsställning!

Men jag måste säga att allmänt sett har Lennart Nilssons och Karl-Erik Svartbergs inlägg varit utomordentligt värdefulla. De har en gemensam ambition. De har pekat på flera av de problem som Bohuslän har. Några har jag tagit upp i interpellationssvaret. Andra har jag inte tagit upp, men jag kan kommentera några av dem. Den bild som de tecknat av delar av regionen är dock korrekt, och jag vill instämma i flera av de grundläggande värderingar som gjordes i de båda inläggen.

Lennart Nilsson tar upp analysgruppen för varven. Regeringen arbetar nu med en varvsproposition. Jag kan inte ta ställning till de olika synpunkter som Lennart Nilsson har på Uddevallavarvet eftersom regeringens arbete med denna proposition inte är klart. När det gäller hamnen vill jag säga att förslaget till utbyggnad av hamnen i Uddevalla prövas i bostadsdepartementet enligt 136 a §, byggnadslagen. Jag kan inte ta ställning till den frågan innan det ärendet är avgjort.

Däremot har Lennart Nilsson alldeles rätt när han kritiserar allt allmänt tal om ett slags tryck, en överhettning, i Göteborgs och Bohus län. Man kan vara ytterligt tveksam mot det påståendet vad gäller Göteborg – Göteborg har sannerligen problem. Men vad som är alldeles klart är att den s. k. överhettningen inte har kommit de norra delarna av Bohuslän till del. Tvärtom har man där haft stora arbetssvårigheter. Många ungdomar – i Strömstad, Tanum, Munkedal, Sotenäs – som vill stanna kvar har inte fått något arbete utan måste flytta till andra delar av landet fastän de helst skulle vilja vara i Bohuslän. Åldersstrukturen i t. ex. Tanum, där jag rätt ofta vistas, ser bekymmersam ut. Därför kan jag naturligtvis instämma i några av de förslag som Lennart Nilsson här tagit upp. Man skall ha en positiv syn på nya projekt i de norra kommunerna.

Det är därför som tre av dessa kommuner har placerats i det allmänna stödområdet, och det är därför som man kan gå utanför stödområdet och bevilja företag, som etablerar sig eller bygger ut verksamheten utanför stödområdet, lokaliseringssöd, om en ort hotas av arbetslöshet på grund av industrinedläggning. Och det är också därför som regeringen nu förordar att en hel kommun utanför stödområdet skall kunna jämföras med en kommun inom den s. k. grå zonen. Kommer det förslag till seriösa projekt, som kan ge människor sysselsättning, så är det klart att regeringen – som jag sade i interpellationssvaret – kommer att positivt pröva sådana förslag.

Lennart Nilsson nämner en annan sak som jag också tycker är synnerligen viktig: han säger att det kan finnas en konflikt mellan kravet

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om ökade syssel-
sättningsmöjligh-
eter i Bohuslän*

på god miljö och kravet på sysselsättning. Det är ju det som vi diskuterat både i den här kammaren och tidigare i tvåkammarriksdagen så många gånger. Om man har en riksplan som säger att på vissa delar av en viktig och underbart vacker kust – Bohuskusten – får icke nedsmutsande industrier läggas, finns det naturligtvis därmed ett krav på statsmakterna att söka underlätta för den delen av landet att få andra arbetstillfällen. Detta har jag uttryckt vid många tillfällen tidigare när vi var i opposition. Jag har samma grundläggande värdering i dag.

Karl-Erik Svartberg säger att jag har glömt Uddevalla. Men det är fel. Jag talade i interpellationssvaret bl. a. om Uddevallavarvet.

När det gäller några olika insatser som vi hittills har kunnat göra vill jag säga följande.

Vi har höjt stödet till utbildning vid risk för permittering. Vi diskuterade detta i den föregående debatten om Blekinge, och det gäller självfallet också Bohuslän. Det har allmänt slagit väl ut under de veckor som stödet har varit i kraft. Så också i Bohuslän. I norra och i mellersta Bohuslän är en sådan utbildning aktuell för drygt 700 personer. För de företag som berörs har stödet många gånger en helt avgörande betydelse för att de skall kunna klara de nuvarande avsättningssvårigheterna.

Det är alltså utbildningsstödet. Arbetsmarknadspolitiken spelar en mycket stor roll även för de mellersta och norra delarna av Bohuslän.

När det gäller teko – som jag inte tror att någon av er nämnde men som jag är övertygad om att ni är starkt intresserade av – arbetar ungefär 750 personer i mellersta och norra Bohuslän inom tekoindustrin. På många håll möter den branschen stora problem. Därför har regeringen lagt fram förslag till flera åtgärder för tekoindustrin. Förslagen från arbetsmarknadsdepartementet är i första hand inriktade på att stödja sådana anställda i tekobranschen som är över 50 år. Eftersom mellan 200 och 300 av de anställda inom tekoindustrin i regionen, enligt de uppgifter jag har fått, är över 50 år kommer det här förslaget – om det genomförs av riksdagen, vilket jag hoppas – att få betydelse också för Bohuslän.

Karl-Erik Svartberg sade att petrokemin i Stenungsund är utomordentligt viktig. Han var dock en smula oroad av att inte riktigt veta hur vi såg på denna industri, som kan ge spridningseffekter i sysselsättning för andra delar av Bohuslän. Regeringen har nyligen föreslagit riksdagen att Statsföretag skall bevilja ett lån på 600 milj. kr. för Berol Kemi AB:s Oxo-projekt i Stenungsund. Det är en av de största industrisatsningar som vi har föreslagit riksdagen att genomföra. Den kommer alltså att ligga i Stenungsund. Det är en satsning som kommer att innebära att 150 nya arbetstillfällen skapas i regionen. Under utbyggnadstiden kommer ungefär 180 byggnadsarbetare och drygt 400 montörer att få arbete.

Karl-Erik Svartberg påminde om en debatt som vi hade i riksdagen hösten 1974, då jag hade interPELLERAT den dåvarande bostadsministern. Jag vill citera tre meningar av vad jag sade i debatten. Den gällde en fråga som Lennart Nilsson tog upp, nämligen synen på SJ och järn-

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om ökade syssel-
sättningsmöjlighe-
ter i Bohuslän*

vägskommunikationerna i Bohuslän. Jag sade: "I dag har folkpartiet i Bohuslän protesterat mot SJ:s behandling av Bohusbanan, järnvägen mellan Uddevalla och Strömstad. Man lägger snart ned bemanningen på stationerna Rabbalshede och Hällevadsholm, och ryktet säger att det samma snart skall hända med Tanums station. En del tror att SJ på sikt tänker sig att helt lägga ned Bohusbanan för persontrafik."

Det här med Bohusbanan har jag personligen upplevt som en utomordentligt viktig sak. Om man steg för steg försämrar servicen på Bohusbanan, försämrar man också steg för steg möjligheterna att få industri till de här delarna av Bohuslän. Samtidigt driver man ut godstrafik och sådant på E 6, som sannerligen redan är väldigt hårt ansträngd, inte minst sommartid.

Här har den nya regeringen fattat beslut, som jag utgår ifrån att ni båda uppskattar. Vi tycker att det är viktigt att trafikservicen i norra och mellersta Bohuslän fungerar.

SJ ville skära ner styckeogodsservicen i Tanum, Rabbalshede, Brastad och Hällevadsholm. Regeringen sade nej till det kravet.

SJ ville skära ner vagnslasttrafiken i Tanum och Brastad. Regeringen sade nej.

SJ ville helt upphöra med persontrafiken på Varp och Orrekläpp. Regeringen sade nej.

Som vi har upplevt det reagerar människorna i de här områdena mycket positivt på regeringens beslut att så långt som möjligt värna om Bohusbanan. "Vi är jätteglada", säger kommunstyrelsens ordförande i Tanum, Raymond Hansson. Regeringens beslut har enligt herr Hansson stor psykologisk betydelse när det gäller möjligheterna att, som han säger, "sälja" kommunen.

Jag instämmer helt med de två tidigare talarna: Det är många åtgärder som måste komma till för att vi gemensamt effektivt skall kunna förbättra sysselsättningen i Bohuslän.

Herr NILSSON i Uddevalla (s):

Herr talman! Per Ahlmark är en vänlig människa, efter vad man kan förstå av den här diskussionen. Det är bra med den positiva synen, viljan att pröva förslag osv. – sådant är naturligtvis viktigt – men jag har en känsla av att många av de människor som driver företagsverksamhet i olika former samtidigt vill bygga upp höga staket och stora murar för att stänga in sig på sin egen lilla plätt i det vackra Bohuslän i samband med konflikterna.

Enligt den liberala Bohusläningen sade Per Ahlmark: "Då staten nu genom en riksplan velat skydda miljön, så har den tagit på sig en skyldighet se till att annan miljövänlig industri kommer hit."

Jag tror inte att det råder några delade meningar mellan Per Ahlmark och mig på den här punkten, men vad det gäller för regeringen – med utgångspunkt i våra gemensamma bedömningar att statsmakterna här har en skyldighet – är nu att gå ut och söka upp projekt som kan passa

in i vårt vackra Bohuslän för att ge människorna trygghet och sysselsättning i framtiden.

För att beröra tekosidan litet är det naturligtvis tacknämligt att det kommer åtgärder på det området. Hur det än är så finns det i Uddevalla, i Brastad och på andra håll i Bohuslän en del tekoindustrier. Per Ahlmark nämnde 750 anställda. Enbart i Uddevalla finns det ca 400 och i Brastad ungefär 150. Tyvärr är jag inte alldeles övertygad om att detta kommer att räcka för att klara verksamheten i Brastad. Det är väl bara att hoppas att arbetsmarknadsministern tillsammans med den statliga SweTecokoncernen funderar över vad man skall göra för att slå vakt om dessa konfektionsfabriker i Brastad, Lysekil och Uddevalla. Det handlar framför allt om många ungdomar som arbetar där, men det handlar också om många äldre. Även om man nu skjuter upp nedläggningen under något år – och folk är kvar i arbete under det här året – kommer det att bli katastrofala följder inför framtiden om man skulle bli av med sina fabriker i Brastad och Uddevalla.

Herr SVARTBERG (s):

Herr talman! Vi skall kanske inte ta upp någon träta om formuleringen i svaret. Men det beslut vi fattade i december om arbetsmarknads-, sysselsättnings- och regionalpolitiken innebar att vi har en Göteborgsregion, en Stenungsundsregion, en region i mellersta Bohuslän med Uddevalla som centrum, och en region i norra Bohuslän. Det är den uppräknningen som var borttappad. Jag ser det som ett olycksfall i arbetet.

Sex minuter går ju väldigt fort, och därför hann jag inte prata färdigt om avvägningen mellan arbete och miljö som Lennart Nilsson tog upp. Jag vill bara haka på några påståenden, och jag hämtar dem från Per Ahlmarks egna uttalanden i interpellationsdebatten fredagen den 29 november 1974. Han sade att "vi skall hindra miljöfarlig industri att komma till de delar av Bohuskusten som i dag är skyddade och bör vara skyddade. Men det innebär ett extra ansvar för statsmakterna att stimulera icke miljöfarlig industri att lokalisera sig just till dessa områden."

Det uttalandet är bra, och jag har ingenting emot det. Det är bara det att nu sitter Per Ahlmark i regeringsställning, och då måste jag konstatera att det svar som lämnats här är litet tunt. Det står i den sista meningen: "Vi skall positivt pröva varje seriöst förslag som kan medföra en förbättrad sysselsättningssituation i regionen." Men det är ju det passiva – att sitta och pröva förslag som kommer. Det aktiva fanns i Per Ahlmarks uttalande i den här kammaren för något mer än två år sedan: "ett extra ansvar för statsmakterna att stimulera icke miljöfarlig industri att lokalisera sig just till dessa områden". Det är detta som vi gärna vill ha en kommentar till.

Jag utvecklade inte helt detta med Stenungsund. Vi vet om dessa projekt, och vi hoppas också att det kommer ytterligare projekt utöver Berol Kemis projekt, nämligen krackerutbyggnaden, SKAB:s projekt osv. Vi menar att det är nödvändigt, när vi nu har satsat på Stenungsund

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

Om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

*Om lika lön för lika
arbete oavsett ålder*

som ett petrokemiskt centrum, att också utnyttja det så att vi av de råvaror som vi får fram vid Stenungsund kan bygga nya industrier, sprida ut dem över Bohuslän och skapa sysselsättningstillfällen. Men man är i Bohuslän litet orolig för vilken ställning exempelvis Per Ahlmark kommer att ha i regeringen när det gäller petrokemiska följdföretag i Bohuslän.

Per Ahlmark stod på en brygga i norra Bohuslän i somras och ställde frågan: Kan ni tänka er den här bygden utan småföretag? Nej, det kan vi självfallet inte, för det finns i stort sett bara små och medelstora företag i de delarna av Bohuslän. Vi vill dock också säga att vi slår vakt om småföretagen. Det har t. o. m. under den internationella konjunkturedgången tillkommit några nya.

Men kommunalmännen och vi säger: Det räcker inte med detta! Kommunalmännen, hur mycket centerpartister de än är, säger: Det är basindustrier – stora, rejäla företag – som behövs! Och vi håller med. Det är rejäla företag som skall utgöra basen och stimulera utvecklingen i sina resp. regioner och kommuner.

Det är riktigt vad som sägs om tekoindustrin: det finns ett antal sysselsatta inom tekoindustrin i Bohuslän. Man kanske inte ofta kopplar samman tekoindustri med Bohuslän, men Göteborgs och Bohus län har under de fem första åren på 1970-talet – då inkluderar jag Göteborg – tappat inte mindre än 3 400 arbetstillfällen inom tekoindustrin, och man räknar med en ytterligare nedgång med 1 300 jobb fram till 1980. Det är alarmerande siffror – vi måste ha något annat i stället.

Nu regerar Per Ahlmark ihop med centern, som ju har lovat 400 000 nya jobb. Det skulle ge ungefär 15 000 jobb för Bohusläns räkning, bortsett från Göteborg. Vi hoppas att vi kan få en del av dem. Och så hoppas vi på det där aktiva arbetet från regeringens sida. Det som en centerledamot nyss sade i debatten, att man först måste diska osv. innan man kan sätta i gång och skapa de nya jobben, bortser vi ifrån i dag. Det är det positiva gemensamma intresset för jobb i Bohuslän som kan ge resultat, så att vi kan kombinera vår fina miljö med jobb. Det är det som är målsättningen för oss.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om lika lön för lika arbete oavsett ålder

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr Erikssons i Stockholm (vpk) den 8 februari anmälda interpellation, 1976/77:92, och anförde:

Herr talman! Herr Eriksson i Stockholm har frågat mig om jag anser att principen lika lön för lika arbete oavsett ålder skall vara vägledande för lönesättningen på svensk arbetsmarknad och, i så fall, om regeringen avser vidta några åtgärder för att bidra till att principen förverkligas.

Jag vill inledningsvis deklarerera att regeringen självklart stöder prin-

cipen om lika lön för lika arbete. Kön, nationalitet eller hudfärg skall inte tillåtas inverka på lörens storlek. Det är arbetsinsatsen som skall värdesättas.

Lönefrågor avgörs emellertid i Sverige inte genom lagstiftning utan genom förhandlingar och överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Detta är en allmänt godtagen princip. De skilda löneskalorna för män och kvinnor avskaffades successivt under en femårsperiod, sedan Svenska arbetsgivareföreningen och LO år 1960 träffat en principöverenskommelse i ämnet. Först sedan arbetsmarknadens parter på detta sätt hade garanterat likalönsprincipens genomförande ansåg statsmakterna att Sverige kunde biträda ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor, och konventionen ratificerades år 1962.

Det är naturligt att frågan om särskilda löneskalor för ungdom på samma sätt löses genom överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter.

Herr ERIKSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min interpellation. När man första gången läser igenom svaret litet snabbt verkar det positivt och konsekvent. När man sedan läser om det några gånger upptäcker man att det är ett oerhört försiktigt och undanlidande svar.

Herr Ahlmark säger att regeringen är för principen lika lön för lika arbete. Han säger också att kön, nationalitet eller hudfärg inte skall inverka på lörens storlek. Men han undviker att omnämna begreppet ålder. Man kan fråga sig varför.

Vidare säger han att lönefrågor inte skall avgöras genom lagstiftning. Det är naturligtvis riktigt. Jag har heller inte föreslagit någon sådan åtgärd. Kommunisterna är ju de verkliga motståndarna till alla former av statlig inkomstpöolitik. Därmed inte sagt att riksdagen inte kan agera på något sätt i den här frågan.

Vi har krävt att riksdagen skall ställa sig bakom uttalandet att principen lika lön för lika arbete oavsett ålder skall gälla på arbetsmarknaden i dess helhet. Det krävde vi senast i en motion som diskuterades onsdagen den 10 november 1976, när Lars-Ove Hagberg var uppe och argumenterade i frågan. Då vägrade samtliga partier utom vänsterpartiet kommunisterna att ställa sig bakom nämnda uttalande.

I går debatterades frågan om kollektivanslutning. Det är också en fråga som vi inte vill lagstifta om. Däremot har vi uttalat i många år att vi inte tycker att kollektivanslutning stämmer med demokratiska principer. Varför kan inte riksdagen uttala sig för att principen lika lön för lika arbete oavsett ålder skall vara vägledande vid lönesättning? Var går skilljelinjen i princip mellan dessa båda frågor? Kan arbetsmarknadsministern svara på den frågan?

Jag har tagit upp den här frågan därför att den har engagerat mig väldigt mycket personligen. Jag har upplevt lönediskrimineringen. Jag har gjort det dels under min tid som sjöman, dels under min tid vid postverket. Och jag kan försäkra arbetsmarknadsministern att det inte

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om lika lön för lika
arbete oavsett ålder*

känns speciellt uppmuntrande när man på avlöningsdagen får ett tunnare lönekuvert än sina arbetskamrater på grund av att man råkat födas senare än de. Denna diskriminering är djupt orättfärdig.

Det värsta med det här problemet är att frågan har nonchalerats så kraftigt. Det är endast vpk bland de politiska partierna som har tagit upp och drivit frågan. Kan herr Ahlmark påminna sig om folkpartiet haft den här frågan på dagordningen? Jag tror inte det.

Inga politiska ungdomsförbund förutom Kommunistisk ungdom har velat arbeta med frågan – detta trots den oerhört skamliga förnedring som åldersgränserna i avtalen utgör. Kommunistisk ungdom driver nu en landsomfattande namnsamling i denna fråga. Vi har försökt få med oss alla ungdomsförbund i den här kampen, men de har på det centrala planet tackat nej. Däremot har vi ett mycket gott samarbete med de politiska ungdomsförbunden på det lokala planet – utom unghögern naturligtvis. Arbetsmarknadsministern kan givetvis i praktisk handling ansluta sig till det här kravet. Det går bra att teckna sig på namnlistan; jag skall gärna överlämna en sådan till honom.

Den kamp som bedrivits för arbetarungdomens rättvisa lönekrav, där Kommunistisk ungdom varit drivande kraft, har utan tvivel haft relativa framgångar. På den senaste LO-kongressen ställde sig ombudet bakom de motioner som krävde ett slopande av åldersgränserna. Kongressen rekommenderade sina medlemsförbund att slopa åldersgränserna, och man anslöt sig till att principen lika lön för lika arbete skall vara vägledande vid lönesättning.

Detta har i sin tur resulterat i att ett medlemsförbund, nämligen Beklädnads, gått ut i årets avtalsrörelse med krav på borttagande av åldersgränserna.

Metall och Kommunal har krävt att åldersgränserna skall sänkas till 18 år. Därutöver har många avdelningar, sektioner och klubbar ställt sig bakom principen lika lön för lika arbete oavsett ålder. Hade riksdagen anslutit sig till vpk-motionen i höstas hade det eventuellt påskyndat utvecklingen när det gäller att ta bort de förhatliga ungdomslönerna.

Herr talman! Jag vill till sist upprepa min tidigare fråga: Varför kan riksdagen uttala sig i principfrågor som exempelvis kollektivanslutning men inte i frågan om principen lika lön för lika arbete oavsett ålder?

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! När det gäller kollektivanslutningen känner Billy Eriksson mycket väl till de grundläggande argumenten. Det är varje människas rätt att själv bestämma om han eller hon vill gå in i ett politiskt parti och i så fall i vilket. När det gäller en så grundläggande demokratisk rättighet har riksdagen alla skäl att uttala sig.

Löne- och anställningsvillkoren är det – det framgick av mitt svar på frågan – parterna på arbetsmarknaden som kommer överens om vid förhandlingar. Av praxis lägger sig regeringen inte i de förhandlingarna, annat än i de fall då staten är arbetsgivare.

Nu säger Billy Eriksson att det bara är vpk som arbetar med dessa frågor. Det är inte sant. Det visar Billy Eriksson själv i sin interpellation. T. ex. vid den senaste LO-kongressen! Där behandlades flera motioner som gick ut på att LO skulle rekommendera förbunden att i sina förhandlingar verka för slopandet av avtalens åldersgränser och kräva lika lön för lika arbete oavsett ålder. Även lärlingslöner och praktikarbete behandlades i flera motioner.

I sitt yttrande över dessa motioner uttalade landssekreteriatet att frågan om slopande av åldersgränser vid lönesättningen i avtalsförhandlingarna måste bli en fråga om prioritering mellan olika ändamål. Det var det uttalandet som LO-kongressen sedan ställde sig bakom med anledning av motionerna. I uttalandet framhöll man vidare att kraven i motionerna om ungdomslönerna ligger i linje med fackföreningsrörelsens strävanden, att åldersgränsen har sänkts i avtalen för vuxna arbetare och att 1975 års centrala uppgörelse innebar en väsentlig förbättring av ungdomslönerna.

Vad LO-kongressen ställt sig bakom i dessa frågor understryker alltså vad jag tidigare har sagt, nämligen att det är parterna på arbetsmarknaden som vid förhandlingar kommer överens om löne- och anställningsvillkor.

Herr ERIKSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! Per Ahlmark säger att kollektivanslutningen är en annan sak. Jag upplever ungdomslönerna som mycket mer diskriminerande än kollektivanslutningen. Här har man ingen som helst reservationsrätt, här har man bara att acceptera att bli diskriminerad, och detta på grund av sin ålder, som måste vara en ovidkommande faktor.

Detta tog jag upp i min interpellation, men arbetsmarknadsministern försöker undvika att föra ett resonemang om det. Varför skall åldern vara utslagsgivande för lönesättningen? Vad är skillnaden mellan att bli diskriminerad på grund av sitt kön och att bli diskriminerad på grund av sin ålder? Båda faktorerna är ovidkommande.

Det är parterna på arbetsmarknaden som skall föra förhandlingarna och fatta besluten, säger herr Ahlmark. Det är jag helt ense med honom om. Men det hindrar inte riksdagen eller arbetsmarknadsministern från att uttala att man ansluter sig till principen om lika lön för lika arbete. Det skulle utgöra ett stöd för de fackliga organisationerna, för det är arbetsköparna, kapitalägarna, som tjänar på denna uppdelning i yngre och äldre arbetare!

Den senaste LO-kongressen uttalade sig alltså principiellt för motionerna om avskaffande av ungdomslönerna. Dessa motioner har väckts framför allt av kommunister och radikala arbetare i avdelningarna och gått igenom till LO-kongressen. LO-kongressen ställde sig positiv till dem.

Man måste se principiellt på dessa frågor. Det handlar här om diskriminering. Vilket parti utom vänsterpartiet kommunisterna har krävt att ungdomslönerna skall tas bort ur kollektivavtalen? Vilken politisk organi-

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om lika lön för lika
arbete oavsett ålder*

sation har ställt det kravet, i fackliga sammanhang, i politiska valmanifest e. d.? På den punkten skulle jag vilja ha klart besked.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Vad LO-kongressen ställde sig bakom var följande utlåtande:

”Möjligheterna att lösa alla de yrkanden som framförs i motionerna angående ungdomslöner, slopandet av åldersgränser m. m. beror närmast på hur prioriteringarna i fördelningspolitiken skall utformas. Alla frågor som skall lösas, såväl i de centrala som i förbundsförhandlingarna, måste prioriteras hårt. Huruvida nu nämnda motionskrav skall prioriteras i förhållande till exempelvis låglöncpott, generell tillägg, förlängd semester, förkortad arbetstid etc. måste avgöras vid respektive avtalsrörelse.”

Och landssekreterariatet fortsatte:

”Kraven i motionen om ungdomslöner ligger i linje med fackföreningsrörelsens strävanden. Åldersgränsen för vuxna arbetare har också sänkts i avtalen. Den konstruktion som infördes i 1975 års centrala uppgörelse innebar en förbättring av ungdomslönerna.”

Vad LO här säger är alltså att detta är en del av avtalsrörelsen. Vad Billy Eriksson vill är att jag skall klampa in i avtalsrörelsen. Det kommer jag inte att göra.

Herr ERIKSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! Nu säger arbetsmarknadsministern att jag vill att arbetsmarknadsministern skall ge sig in i avtalsrörelsen och bestämma hur det hela skall gå till. Det har jag aldrig sagt. Jag har klart och tydligt sagt att man kan uttala sig för att åldern inte får vara vägledande för lönesättningen. Herr Ahlmark kan, tycker jag, lika väl uttala sig för den principen som han under hela valrörelsen uttalade sig för principen – det stod också i folkpartiets propagandamaterial – att kön aldrig får vara vägledande för lönesättningen. Varför kan man inte uttala sig om åldern? Den är ju också en ovidkommande faktor i sammanhanget.

Jag har sett de motioner som har väckts till LO-kongressen, och jag har läst svaren på dem. Men kan man prioritera hur som helst? Kan man prioritera vissa frågor om det innebär att en del människor diskrimineras? Är detta en liberal uppfattning? Jag trodde faktiskt inte det. Och jag trodde att arbetsmarknadsminister Ahlmark skulle kunna ge det klara beskedet: ”Jag är principiellt anhängare av principen lika lön för lika arbete oavsett ålder.” Det har inte arbetsmarknadsministern velat säga. Det innebär ett konkret svek mot den svenska arbetarungdomen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om lantmäteritaxan

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om lantmäteri-
taxan*

Fru bostadsministern OLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Rydéns* (m) den 14 januari anmälda interpellation, 1976/77:74, och anförde:

Herr talman! Herr Rydén har frågat mig om det är lämpligt att en statlig myndighet som fastighetsbildningsmyndigheten tar ut en, som han säger, mycket hög prövningsavgift för en åtgärd som inte är fullt utförd och om det är i överensstämmelse med svenskt rättsmedvetande att avskräcka folk från att klaga med hjälp av en ren taxekonstruktion.

Nu gällande grunder för lantmäteritaxan lades fast av riksdagen år 1971 (prop. 1971:170, CU 1971:32, rskr 1971:322). Riksdagens beslut innebär att lantmäteriets kostnader för förrättningsverksamheten i princip skall helt täckas av avgifter som tas ut av fastighetsägarna. Vidare skall så långt möjligt s. k. sakersättning införas, dvs. enhetliga avgifter som för varje åtgärdstyp står i relation till den genomsnittliga kostnaden och alltså inte varierar beroende på om åtgärden i enskilda fall blir mer eller mindre kostnadskrävande. Kostnaderna beror nämligen i stor utsträckning på faktorer som den förrättnings sökande varken kan påverka eller förutse. Taxan har fortlöpande anpassats till dessa principer.

Sådan anpassning skedde senast genom ändringar i taxan den 1 juli 1976 (SFS 1976:491). I 4 § infördes då en bestämmelse om sakersättning också för sådana fall där ansökan avvisas eller förrättningen inställs. Samtidigt uppdrogs åt lantmäteriverket att meddela föreskrifter om ersättning i dessa fall. Det stod nämligen klart att en helt enhetlig avgift för alla fall inte kunde komma i fråga med hänsyn till de betydande skillnader i kostnader som föreligger i olika typfall.

Med stöd av detta bemyndigande har lantmäteriverket meddelat föreskrifter om ersättning. Jag kan som exempel nämna att återkallelse av en ansökan om avstyckning föranleder ersättning med 200 kr. då sakägaren återkallar på ett tidigt stadium och endast ringa arbete har lagts ned på förrättningen och med 600 kr. då sakägaren återkallar på ett senare stadium av förrättningen. Kommer återkallelsen in mycket sent, tas ersättning ut med ett belopp som motsvarar 80 % av ersättningen för fullbordad förrättning. Den senare ersättningen tas ut också när beslut att inställa förrättningen meddelas därför att det föreligger hinder mot förrättningen, men då kan ersättningen aldrig bli högre än 1 500 kr.

Att den högre avgiften tas ut för det fall att särskild hindersprövning sker beror på att kostnaderna för ett sådant beslut normalt blir avsevärt högre än om förrättningen inställs på grund av återkallelse. I det förra fallet hålls nämligen i allmänhet ett sammanträde, vilket däremot inte behövs vid återkallelse. Dessutom måste det ske en dokumentation av föreliggande hinder och av den utredning och de bedömningar som har legat till grund för beslutet.

De av lantmäteriverket bestämda ersättningsbeloppen skall alltså täcka de genomsnittliga kostnaderna för varje typfall av inställd förrättning. När avgifterna bestämdes kunde de grundas bara på ett relativt begränsat

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om lantmäteri-
taxan*

statistiskt underlag om de faktiska kostnaderna. Enligt vad jag har erfarit följer verket med uppmärksamhet utfallet av den nya taxan i dess helhet. Uppmärksamhet ägnas därvid även åt de principiella förändringar som skedde genom den senaste taxeändringen. Verket avser att när taxan har fått tillräckligt genomslag genom särskilda studier följa upp bl. a. de av herr Rydén åsyftade ersättningarna. Skulle det visa sig att lantmäteriets genomsnittliga kostnader för de olika typfallen av inställd förrättning inte svarar mot de ersättningar som tas ut, kommer ersättningarna självfallet att justeras.

Att ersättning tas ut också för arbete som läggs ned på förrättning som inte leder till bifall av ansökningen stämmer alltså överens med de av riksdagen antagna grunderna för taxan, nämligen att lantmäteriets kostnader skall täckas med avgifter. Självklart skall emellertid avgiften svara mot vad som är normal kostnad för det arbete som utförts. Under förutsättning att så är fallet tror jag inte heller att sakägare genom avgiften avskräcks att föra ärendet vidare till fastighetsdomstolen.

Herr RYDÉN (m):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka fru bostadsministern för svaret på min interpellation om den nya lantmäteritaxan.

Fru bostadsministern säger att skulle lantmäteriets genomsnittliga kostnader för de olika typfallen av inställd förrättning inte svara mot de ersättningar som nu tas ut, kommer ersättningarna självfallet att justeras. Jag noterar detta med stor tacksamhet.

I svaret sades också att det statistiska underlaget om de faktiska kostnaderna var relativt begränsat vid beslutet om den senaste taxehöjningen den 1 juli förra året. Lantmäteriverket följer därför med uppmärksamhet utfallet av den nya taxan i dess helhet. Uppmärksamhet ägnas därvid även åt de principiella förändringar som då skedde, dvs. införandet av s. k. sakersättning för förrättningar som avvisats eller inställts.

Av det sagda kan man möjligen dra följande slutsats. Underlaget var inte tillräckligt för beslutet om införande av sakersättningskostnader, när ansökan avvisats eller förrättningen inställts, utan lantmäteriverket har vid utfärdandet av ersättningar i dessa fall tvingats att göra antaganden som sedan visat sig medföra en alldeles för hög taxenivå.

Man kan fråga sig om det kan vara rimligt att behöva betala 200 kr. för ett enligt taxeinstruktionen mycket ringa arbete. Det beloppet får man betala, om man på ett tidigt stadium återkallar en ansökan. Vid en rundringning till olika fastighetsbildningsmyndigheter framgick att arbetsinsatsen i sådana fall endast rör sig om diarieföring av ärendet och möjligen upprättande av ett registerkort. Uppfattningen hos dessa myndigheter är att de nya avgifterna inte står i rimlig proportion till kostnaderna för förrättningarna i fråga.

Låt mig, herr talman, säga att jag tycker att det är rimligt och riktigt att en myndighet tar ut avgifter för den service som ges och att dessa avgifter får täcka myndighetens kostnader. Jag tror också att detta är

en allmänt accepterad princip. Men i det här fallet undrar man vilken princip som tillämpats. I varje fall tycks kravet på full kostnadstäckning vara väl uppfyllt.

Flera av de fastighetsbildningsmyndigheter som jag haft kontakt med har sett sig föranlåtna att – för att på så sätt undvika obehagliga överraskningar för dem som vänder sig till myndigheten i fråga – vid varje förfrågan om avstyckning meddela att ett återkallande av förrättningen kostar minst 200 kr. Om det funnits ett större antal okynnesansökningar, kunde det kanske ha funnits något skäl för att införa s. k. sakersättningsavgifter, men enligt de uppgifter jag har fått rör det sig om endast ett ringa antal.

I de fall där förrättningen inte leder till bifall till ansökan men den sökande önskar överklaga och därför inte återkallar sin ansökan – det rör sig om endast 1–2 % av det totala antalet enligt de uppgifter jag har fått – får han inte betala 600 kr., som är taxan för återkallande av ärende, utan 80 % av avgiften för avslutad förrättning, dock högst 1 500 kr.

Skillnaden mellan de båda beloppen kan alltså bli ända upp till 900 kr. Jag har svårt att föreställa mig att skillnaden i merarbete kan vara av den storleken även med sammanträde och dokumentation av de utredningar och bedömningar som har legat till grund för beslutet.

I sitt svar anför fru bostadsministern: "Självklart skall emellertid avgiften svara mot vad som är normal kostnad för det arbete som utförts." Därför tror och hoppas jag att fru bostadsministern följer lantmäteriets taxesättning noggrant i framtiden och att de justeringar som måste genomföras sker snarast möjligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om åtgärder för att påskynda beslut enligt 136 a § byggnadslagen

Fru bostadsministern OLSSON erhöll ordet för att besvara herr Larssons i Vänersborg (s) den 17 februari anmälda interpellation, 1976/77:101, och anförde:

Herr talman! Herr Larsson i Vänersborg har frågat mig om jag vill medverka till att besked till företag, som söker tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen, kan ges med större skyndsamhet.

Jag kan försäkra herr Larsson att beslut i ärenden enligt 136 a § byggnadslagen lämnas så snabbt som möjligt efter det att nödvändiga utredningar har skett.

Vid den allsidiga bedömning som är ett uttalat syfte med prövningen enligt 136 a § byggnadslagen måste olika samhällsliga intressen beaktas. För att regeringen skall få ett tillfredsställande underlag för en sådan bedömning är det i regel nödvändigt att berörda fackmyndigheter och

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om åtgärder för att
påskynda beslut
enligt 136 a §
byggnadslagen*

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om åtgärder för att
påskynda beslut
enligt 136 a §
byggnadslagen*

organisationer får yttra sig. Sökanden bör vidare ges möjlighet att yttra sig över inkomna remissyttranden. Hur lång tid som behövs för remissbehandling och kommunikation med sökanden beror på ärendenas karaktär. I allmänhet rör det sig om fyra till sex månader. Beslut kan därefter normalt fattas inom en till två månader. En förkortning av dessa tider skulle med säkerhet leda till att ärendena blev otillfredsställande beredda.

Vad jag nu har beskrivit är tidtabellen för sådana ärenden där inga särskilda komplikationer uppstår. I vissa fall kan kompletterande utredningar och förändringar av ansökan vara angelägna med anledning av frågor som väcks under beredningen, t. ex. i yttranden från remissinstanser. Det är inte möjligt att generellt ange hur lång tid detta kan ta. Tidsåtgången beror på frågornas art, men också på hur fort sökanden kan åstadkomma begärda kompletteringar och förändringar av ansökan.

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min interpellation. Tyvärr är svaret för min del inte tillfredsställande. Det är mest en beskrivning av hur prövning enligt 136 a § byggnadslagen går till. Visserligen ger bostadsministern en försäkran, att beslut i sådana här ärenden lämnas så snabbt som möjligt, men detta lugnar inte mig. Enklast kan jag motivera denna min oro med att ange ett exempel, som jag även nämnde i min interpellation.

Exemplifieringen gäller ett företag i Vargön som tillverkar ferrolegeringar. Vederbörande företag har nu haft ansökan inne om tillstånd att bygga ut i omkring två år. Det har kommit till min kännedom att för den förra regeringen återstod i stort sett endast det formella beslutet. Ärendet hade praktiskt taget beretts färdigt. Den nya regeringen har alltså haft över fem månader på sig att ge besked. Det är detta som är oroande.

Man kan fråga sig vad det är som gör att beskedet dröjer. Vill bostadsministern svara mig på om det är beroende på att den nämnda industrin kräver så stora mängder elenergi för sin produktion. Enligt underhandsuppgifter är det kraftlevererande företaget obenäget att teckna långtidskontrakt på elleveranser på grund av osäkerheten i den nya regeringens energipolitik.

För denna industri, liksom de allra flesta andra industrier, måste naturligtvis planeringen ske för långa perioder om man skall våga satsa på nödvändiga investeringar. Produktionen av ferrolegeringar är viktig för många andra industrier över hela landet. Dessutom ger den värdefulla exportinkomster.

Stoftutsläppen har tidigare vållat miljöproblem. Genom en hård satsning på rökgasrening har dessa utsläpp, trots en ökad produktion, minskats med mellan 87 och 88 %, ett utmärkt resultat. Därutöver har det visat sig möjligt att använda de tillvaratagna stoftmängderna som ingrediens vid beredning av betong. Beträffande elenergiförbrukningen bör påpekas att mycket kan sparas genom återvinning.

Det nämnda företaget är ett viktigt exempel på hur betydelsefulla in-

vesteringar kan fördröjas eller i värsta fall helt utebli, när besked om tillstånd fördröjs under onödigt lång tid. Vad händer om en utbyggnad och modernisering ej kommer till stånd? Ja, det betyder helt enkelt stora risker för företagets framtid.

Därmed har vi kommit in på den oro som skapas av de av mig påtalade förhållandena. Nu finns det oro för den framtida sysselsättningen – i det exemplifierade företaget 400 arbetstillfällena. De som känner oro är företaget, de anställda, kommunen och hela bygden runt omkring.

I dagens läge får stora insatser göras från samhället för att stötta sysselsättningen i många företag. Men varför då inte bättre tillvarata möjligheterna i det av mig exemplifierade företaget och liknande företag genom att satsa hårdare på snabba och vettiga besked? Där finns redan en viktig sysselsättning som ger en produktion av betydelse i flera avseenden för hela vårt land.

Låt mig med det jag anfört slå fast följande:

1. Besked om tillstånd av nämnda slag som fördröjs alltför länge skapar osäkerhet om fortsatta och nödvändiga investeringar och därmed osäkerhet för den framtida sysselsättningen.

2. Osäkerheten i energipolitiken åstadkommer samma sak.

3. Vi har inte råd med att på detta sätt riskera framtida arbetstillfällen inom industrin.

Med vad jag här nu har anfört vill jag också fråga bostadsministern om det inte redan här i dag är möjligt att lämna ett positivare och klarare besked i frågan om de problem jag tagit upp i min interpellation. Många är starkt intresserade av det svaret, då det gäller en viktig princip för hur många arbetstillfällen och viktiga produktioner som skall kunna bevaras för framtiden genom större smidighet och snabbhet från regeringens sida.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Jag beskrev hur lång tid arbetet normalt tar i det okomplicerade fallet, och jag sade sedan att i de komplicerade fallen kan det naturligtvis dra ut betydligt längre på tiden. Jag kan förstå att människor i en bygd, där det finns ett företag som har en ansökan inne, känner osäkerhet och undrar varför det tar så lång tid. Det är ju ganska svårt att hålla människorna i bygden underrättade om vad som måste kompletteras och vilka undersökningar som måste göras.

Den avgörande faktorn i denna ansökan var kromutsläppet och de rapporter som kom in från USA om eventuella cancerrisker. Socialstyrelsen påpekade detta i sitt remissyttrande, och naturvårdsverkets omgivningshygieniska avdelning skall nu göra vissa undersökningar. Detta tar ju sin tid. Det måste ju också vara utomordentligt viktigt för människorna i bygden att man verkligen undersöker dessa saker. Det hoppas jag herr Larsson i Vänersborg och jag är överens om.

Det har ju blivit en annan situation när det gäller energin nu än när ansökan skickades in under första halvåret 1975. Naturligtvis har vi fört

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om åtgärder för att
påskynda beslut
enligt 136 a §
byggnadslagen*

Torsdagen den
17 mars 1977

*Om åtgärder för att
påskynda beslut
enligt 136 a §
byggnadslagen*

överläggningar med detta företag, liksom vi gjort med andra företag som har stor energiåtgång. Men jag vill säga att detta inte varit ett av de större problemen i detta fall.

Jag vill påpeka att det ingalunda den 19 september förelåg ett ärende färdigt att skrivas ut. Jag kanske sedan kan visa herr Larsson datum för de olika kontakter vi måst ha senare. Ärendet var ingalunda klart. Så sent som den 14 mars hade vi kontakter med företaget, där vi var helt överens om att vissa oklarheter fortfarande måste redas ut.

Låt mig till sist säga, herr Larsson, att vi från regeringens sida naturligtvis är angelägna om att kunna lämna ett positivt besked till företaget så snart det är möjligt.

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Detta sista låter faktiskt mycket positivare än det första svaret. Det gläder mig att frågan om energin inte spelat någon större roll.

Jag förstår de problem som kromutsläppet vållar och att en utredning naturligtvis kan ta sin tid. Jag kanske ändå vågar konstatera att företaget snart kommer att erhålla ett besked. Det är viktigt. Ju längre det dröjer, desto mer fördyras den här anläggningen. Därför är jag ledsen att inte i dag kunna få ännu klarare besked. Det är många i dessa trakter som väntar på ett ordentligt besked och hur det skall bli i framtiden. Om detta företag inte får byggas ut i den ordning som är planerad, finns stora risker för framtiden. Man vet inte hur det då kommer att gå. Ett företag med 400 människor i sysselsättning betyder så mycket i en kommun av Vänersborgs storlek.

Jag hoppas alltså att jag kan räkna med att besked nu inte skall dröja så länge till.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1976/77:88 till justitieutskottet

§ 12 Föredrogs och hänvisades

Redogörelser

1976/77:14 och 15 till utbildningsutskottet

§ 13 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:1428–1442 till utbildningsutskottet

1976/77:1443 till finansutskottet

§ 14 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna

1976/77:117 och 118.

§ 15 Anmäldes och bordlades

Proposition

1976/77:110 om ändring i lagen (1971:112) om förbud mot oskäligen avtalsvillkor, m. m.

§ 16 Anmäldes och bordlades

Motion

1976/77:1444 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp och fru *Sundberg* med anledning av propositionen 1976/77:108 om alkoholpolitiken

§ 17 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 mars

1976/77:327 av fru *Backberger* (vpk) till fru statsrådet *Troedsson* om ökade resurser till mentalsjukvården:

Under den senaste tidens debatt i pressen har det framkommit att mentalsjukvården är ett konsekvent eftersatt vårdområde både resursmässigt och vårdideologiskt.

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta?

1976/77:328 av fru *Bernström* (fp) till herr socialministern om utbyggnadsprogrammet för barnomsorgen:

Moderata samlingspartiets partisekreterare har över TT uttalat sig kritiskt mot den beslutade utbyggnaden av barnomsorgen på 100 000 daghemsplatser på fem år. Partisekreterarens uttalande gav uttryck för att det inte skulle finnas behov av hela den av riksdagen beslutade utbyggnaden.

I dag är köerna till kommunernas barnomsorg långa. Varje ny utbyggnad har bara lett till att köerna har blivit längre. I regeringsdeklarationen slås det också fast: "Samhällets barnomsorg byggs ut enligt riksdagens beslut." I bil. 8 till budgetpropositionen står det: "Utbyggnaden av barnomsorgen fortsätter för fullföljande av det av riksdagen antagna utbyggnadsprogrammet av 100 000 nya daghemsplatser, 50 000 nya platser i fritidshem och en ökning av antalet platser i familjedaghem."

I riksdagens beslut från våren 1976 utlovas också full behovstäckning av platser inom den kommunala barnomsorgen på tio år.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga herr socialministern:

Anser socialministern att den planerade utbyggnaden med 100 000 nya daghemsplatser fram till 1980 är tillräcklig för att tillgodose behovet?

Nr 89

Torsdagen den

17 mars 1977

*Meddelande om
frågor*

Torsdagen den
17 mars 1977

Meddelande om
frågor

1976/77:329 av herr *Hermansson* (vpk) till herr handelsministern om prisökningarna på livsmedel.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta med anledning av de kraftigt stigande priserna på dagligvaror under januari och februari – 4,7 % på två månader?

1976/77:330 av fru *Hjelm-Wallén* (s) till fru statsrådet Mogård om förberedelsearbetet för SIA-reformen:

Det lokala förberedelsearbetet för SIA-reformen pågår nu för fullt. Intresset är för stort för frågan när fortbildnings- och informationsinsatserna kan komma till stånd, den aktuella tidsplanen för pågående läroplansarbete samt när regeringens förslag till lokalt beslutsorgan och till statsbidragsbestämmelser kommer att presenteras. Jag vill därför till fru statsrådet Mogård ställa följande fråga:

Hur ser den aktuella tidsplanen ut för fortbildningen och informationen, läroplansarbetet, det lokala beslutsorganet samt statsbidragsfrågorna vad gäller SIA-reformen?

1976/77:331 av herr *Rämgård* (c) till herr socialministern om ändrade regler för ersättning för läkarkostnader i gränsområdet mot Norge:

Människor, bosatta i vårt lands gränsområden, har genom gränssjukvårdsavtal tillförsäkrats möjligheter att anlita läkare i t. ex. Norge. Bestämmelserna har tillämpats under några år.

Försäkringskassan har emellertid i dag inte möjligheter att genom riks-försäkringsverket få medel att utbetala ersättning för läkarbesök i Norge i enlighet med de regler som gäller vid besök hos svensk läkare.

Är statsrådet beredd att vidta sådana ändringar i riks-försäkringsverkets ersättningsnormer för läkarbesök i gränsområdet att samma ersättning utgår till såväl norska som svenska läkare?

1976/77:332 av fru *Andersson* i Kumla (s) till herr justitieministern om vissa åtgärder för att befrämja anställning av kvinnliga vårdare vid kriminalvårdsanstalt:

Av landets ca 2 700 vårdare vid statens kriminalvårdsanstalter är ca 120 kvinnor.

I vårdcirkuläret finns bl. a. en bestämmelse om kroppsvisitation som på en del håll åberopas som hinder för att anställa kvinnliga vårdare.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till herr justitieministern:

Vilka åtgärder avser justitieministern vidta för att förhindra att vårdcirkuläret på vissa anstalter uppfattas som ett direkt hinder för att anställa kvinnor?

1976/77:333 av herr *Franzén* (vpk) till herr arbetsmarknadsministern om uttalande mot försämring av de sociala förmånerna:

I ett svar den 17 mars till herr Ingemund Bengtsson i Varberg om direktiv till förlikningskommissionen som utsetts för förhandlingarna mellan LO-PTK och SAF säger arbetsmarknadsministern följande:

”Kommissionen har fullt klart för sig, att regeringen inte har för avsikt att föreslå en försämring av lagstiftade sociala förmåner.”

I svaret går arbetsmarknadsministern helt förbi den verkliga frågeställningen, nämligen den att SAF i de fortsatta förhandlingarna skall kunna utöva utpressning mot LO-PTK när det gäller att gå med på sådana försämringar som är reglerade i lag.

Svaret säger ju bara att regeringen inte har för avsikt att framlägga förslag i den vägen.

Inom ramen för en eventuell överenskommelse mellan parterna kan dessa frågor trots allt finnas med. Är då regeringen fortfarande av uppfattningen att man inte skall försäkra de sociala förmånerna och därmed neka ta upp dessa? Om det nu är regeringens absoluta uppfattning att en försämring inte skall komma till stånd vore enda sättet att ge förlikningskommissionen direktiv att dessa frågor inte skall vara med i dess arbete.

Med anledning av det framförda vill jag ställa följande fråga:

Tänker regeringen ge kommissionen till känna att, oavsett vad som kan framkomma i förlikningsförhandlingarna, någon försämring av de sociala förmånerna som är reglerade i lag inte får komma i fråga?

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.40.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 89

Torsdagen den
17 mars 1977

*Meddelande om
frågor*